

Møte for lukkede dører, Stortinget 16. november 1923

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 16. november 1923 kl. 17.00.

Præsident: Tveiten.

Dagsorden:

Stortingets president vil gi en redegjørelse vedkommende Nikkelkommisjonens betenkning.

Presidenten: Etter di det skal verta fyrehavt løynde dokument, gjer presidenten framlegg um at raadleggjingane vert førde for stengde dører.

Presidenten gjer vidare framlegg um at regjeringi sine medlemmer og dei vanlege stortingstenestemenn fær tilgjenge til møtet.

Hornsrud: Jeg vil ikke innta noget principielt standpunkt mot aa holde visse møter for lukkede dører. Det har vist sig at vi ofte har stemt for det, men jeg har inntrykk av at vi i en hel rekke tilfeller har holdt møter for lukkede døre som uten skade kunde ha vært holdt for aapne døre. Jeg tror at vi alle sammen efterpaa har hatt et levende inntrykk av at der ikke har foregaatt noget som det har vært grunn til aa gjøre hemmelighetskremmeri av. Jeg kjenner ikke til hvad denne sak i alle sine enkeltheter inneholder, jeg har ikke hatt anledning til aa sette mig inn i den, men efter alt hvad jeg kjenner til i øieblikket, og efter alt hvad jeg har hørt, tror jeg ikke der er nogen interesser som vil bli skadelidende om dette møte blev satt for aapne døre. Jeg vil derfor stemme mot presidentens forslag.

Votering:

1. Presidentens forslag - forhandlingene føres for lukkede døre - bifaltes mot 24 stemmer.
2. Presidentens forslag - regjeringens medlemmer og de vanlige stortingsfunksjonærer faar adgang til møtet - bifaltes enstemmig.

Presidenten: Presidenten skal referere: Regjeringen nedsatte den 8. februar 1922 en undersøkelseskommissjon i nikkelsaken med saadant opdrag: Aa anstille en alsidig, inngaaende undersøkelse og levere en kritisk bedømmelse av Kristiansands Nikkelraffineringsverks og dets tillidsmenns forhold til British America Nickel Corporation og til dette selskaps finansiering ved hjelp av norsk kapital. Medlemmene i komiteen bestod av regjeringsadvokat Annæus Schjødt, formann, redaktør og bankbestyrer A. J. Buen, overdirektør Holm Holmsen og direktør Olaf Rustad. Komiteens innstilling blev avlevert den 5. juni 1923. Regjeringen fant imidlertid at da den kritikk som betenkningen inneholdt, berørte en norsk embedsmann i representativ stilling, nemlig minister Eyde, burde denne faa anledning til aa gjøre sig kjent med innstillingen. Innstillingen blev derfor sendt Eydes advokat, J. M. Lund, som derpaa avga sine bemerkninger i skrivelse til

regjeringen av 20. juli 1923. Den 16. oktober nu i høst mottok presidentskapet innstillingen med advokat Lunds bemerkninger som hemmelige dokumenter med følgende skrivelse fra statsministeren:

"Til Stortingets Presidentskap! Hoslagt oversendes som hemmelig dokument Nikkelkommisjonens utredning med bilag Advokat Jens M. Lunds bemerkninger paa vegne av sendemann Eyde. Fra Kristiansands Nikkelraffineringsverk (K.N.R.) har vært en deputasjon med formannen Tangvold som ordfører. Deputasjonen oplyste at der foregikk forhandlinger om selskapets optagelse av bedriften paa nytt, og der angas aa være gode utsikter for saadan gjenoptagelse, hvorfor deputasjonen henstillet inntrengende at Nikkelkommisjonens innberetning ikke blev gjort til gjenstand for offentlig diskusjon, før arbeidet i K.N.R. var kommet igang, da man næret frykt for at en offentlig drøftelse av det tidligere passerte kunde volde vanskeligheter for arbeidets igangsettelse. Direktør Cappelen Smith som er Norges Banks tillidsmann i British American Nickel Corporation (B.A.N.C.) har vært her. Han meddelte at han hadde innledet underhandlinger om salg av verkene i Canada, og at en offentlig drøftelse av Nikkelkommisjonens innberetning kunde volde vanskeligheter under salgsforhandlingene. Han presiserte at det var av underordnet betydning om de menn som før har hatt ledelsen i K.N.R. og B.A.N.C. blev utsatt for kritikk da dette var uten interesse for de mulige kjøpere av N.A.N.C., men at der i Nikkelkommisjonens innberetning forekom forskjellige uttalelser om grubernes mindreverdier og mindre malminnhold, som kunde virke skadelig for et salg. Av disse grunne har man ikke hittil funnet det riktig aa la dokumentene bli tilgjengelige for offentligheten. Cappelen Smith anførte, at et salg nu kunde maaskje innbringe 5 à 6 millioner dollars til inntekt for norske borgere. Der henstilles til det ærede presidentskap aa ta disse hensyn under overveielse. Kristiania 16. oktober 1923. Ærbødigst A. Berge."

I anledning av denne skrivelse holdt præsidentskapet møte den 18de oktober og der blev i anledning av det tilført protokollen saaledes: Utskrift av Stortingets presidentskaps protokoll. Den 18. oktober (1923) holdtes hemmelig møte. Samtlige tilstede og dessuten var innkalt protokollkomiteens formann, Schei, som ogsaa var tilstede. Da behandledes:

Skrivelse fra statsministeren av 16. ds. med oversendelse av Nikkelkommisjonens utredning i nikkelsaken og J. M. Lunds innlegg mot samme paa minister Eydes vegne.

Dokumentene er oversendt som hemmelige (deriblant ogsaa St.med. nr. 38) av de i skrivelsen nevnte grunner, nemlig hensynet til at arbeidet i K.N.R. muligens snart kan komme igang og at der drives underhandlinger om salg av verkene til Canada.

Beslutning: Presidentskapet bemyndiget president Lykke til nærmere aa konferere med statsministeren om avholdelse av et møte lørdag formiddag 20. ds. kl. 10, hvor blandt annet statsministeren samt protokollkomiteens formann og Nikkelkommisjonens medlemmer, d'herrer Buen, Holmsen og Rustad

burde være tilstede for aa avgi nærmere opplysninger, før presidentskapet fattet nærmere beslutning."

Saa holdt præsidentskapet et nyt møte den 20. oktober og da lyder protokollen saa: "Den 20. oktober kl. 10 holdtes møte. Samtlige tilstede med undtagelse av Wolden (forfall).

Fortsatt behandling av statsministerens skrivelse angaaende Nikkelsaken.

Tilstede var ogsaa statsminister Berge samt d'herrer protokollkomiteens formann Schei og nikkelkommissjonens medlemmer: Buen, Holmsen og Rustad.

Beslutning: Man enedes om aa utstede følgende kommunike til inntagelse i pressen:

"Stortingets presidentskap har idag hatt et møte med statsministeren og Nikkelkommissjonens medlemmer. Resultatet av møtet er, at presidentskapet ønsker aa innhente visse opplysninger førend saken forelegges Stortinget."

Det var den 20de oktober. Den 23de oktober holdt præsidentskapet atter møte og protokollen lyder:

Den 23. oktober holdtes møte: Samtlige tilstede.

Ved behandlingen av den under nr. 1 nevnte sak var ogsaa protokollkomiteens formann, Schei, tilstede.

Følgende behandledes:

1. Fortsatt behandling av Nikkelsaken.

Beslutning: I henhold til de fra Cappelen-Smitt mottagne opplysninger finner presidentskapet, at saken ikke bør forelegges for Stortinget før om 3 uker. President Lykke bemyndiges til aa ha en konferanse med pressen herom (d.v.s. med de presseorganer som sedvanligvis innkalles - ved utenriksministerens pressekonferanser - gjennom pressekontorets chef, hr. Vidnes."

Jeg skal nu henstille til præsident Lykke at føre referatet videre, hvorom der er forhandlet og om sakens stilling idag.

Lykke: Det stod klart for præsidentskapet, at selv om man var ganske enig i at kommissionens betænkning burde offentliggjøres, saa var det visse betænkeligheter ved tidspunktet for offentliggjørelsen som gjorde det nødvendig, som den ærede præsident har referert, at indhente visse opplysninger. Præsidentskapet foranlediget paa grund av denne statsministerens skrivelse og før dette møte, som er referert her med Nikkelkommissionens medlemmer, den 17de oktober finansdepartementet til at telegrafere til Norges Banks betrodde mand, direktør Cappelen Smith i New York, og telegrammet lød saa: "Kan Nikkelkommissionens utredning nu offentliggjøres? Hvordan staar salgsmulighetene?" I skrivelse av 20de oktober fra Norges Bank til finansdepartementet merket "Strengt konfidentiell" meddeler banken, at den har mottatt et telegram fra Cappelen Smith som i oversættelse lyder saa: "(er for tiden og har siden min hjemkomst været i forhandling med International Nickel Company. Aa overbevise dem om at det vil være til deres fordel aa erhverve norske interesser i B.A.N.C. er en meget vanskelig opgave og kan ikke forceres).

Er ikke særlig optimistisk med hensyn til utsiktene men er ennu ute av stand til aa forutsi resultatet.

Offentliggjørelse av Nickel Kommissjonens innstilling nu vil sikkerlig ikke fremme mine forhandlinger, vilde særdeles meget foretrekke aa se den utsat. Hvis dette imidlertid av grunne som De kjenner bedre enn mig ikke godt kan ske skal jeg gjøre mit beste for aa avbøte den uheldige innflydelse som saadan offentliggjørelse kan ha herover. Brev som inneholder fuldstændige oplysninger gaar med "Olympic" som seiler imorgen."

Norges Bank føier da til:

"I tilslutning til overstaaende tillater vi os aa tilføie, at under vor samtale med hr. Cappelen Smith i sommer fremholdt han som ganske nødvendig, at der, om kommissjonens innstilling blev offentliggjort, blev uteladt alt som angaar finansielle og tekniske forhold vedrørende selskapet, forsaavidt det kan befryktes, at det vil være til selskapets skade om kjendskap hertil naadde offentligheten og derigjennem konkurrerende selskaper."

Imidlertid hadde præsidentskapet lørdag den 20. oktober hat at møte med finansministeren, nikkelkommissionens medlemmer d'herrer Rustad, Holmsen og Buen og protokolkomiteens formand hr. Schei. Som præsident Tveiten har referert hersket der enighet om, at nogen længere utsættelse av offentliggjørelsen kunde der ikke være tale om, og som en yderste frist blev man enig om 3 uker. Man besluttet at sende hr. Cappelen Smith, hvis svar paa det første telegram endnu ikke var kommet til departementets eller præsidentskapets kundskap, et nyt telegram, hvori man spør ham om en kortere utsættelse kan ha betydning for hans arbeide, og at 3 uker i saa fald var det længste vi kunde foreslaa.

Samtidig anmodet man kommissionens medlem direktør Holmsen om aa se paa, om det var mulig aa utskille enkelte tekniske detaljer, hvis offentliggjørelse kunde tænkes aa virke skadelig ved salgsunderhandlinger, uten at saadan uteladelse var av betydning for indstillingens indhold forøvrig. Hr. Holmsen lovet aa se paa saken og gi besked om, hvorvidt han turde paata sig ansvaret ved at foreta en saadan utskillelse.

Fra hr. Cappelen mottog jeg allerede sent lørdag aften, 20de oktober, følgende svar, som i oversættelse lyder saaledes:

"Telegraferte igaar codetelegram Norges Bank. Bed om aa faa se dette. Utsættelse av offentliggjørelsen i 3 uker meget ønskelig.

Cappelen Smith."

Det telegram, han sigter til, var det jeg refererte først. Det viser sig altsaa, at Norges Banks betroede mand, som for tiden arbeider for at redde en del av hvad der staar i B.A.N.C., anser det meget ønskelig, at man venter indtil 3 uker med offentliggjørelsen. Efterat det kommunike til pressen blev utsendt, blev jeg da bemyndiget til, som ogsaa præsident Tveiten oplyste, at sette pressen ind i, hvad der var foregaat; det gjorde jeg i et møte oppe i statsraadsværelset, og der var pressen meget godt repræsenteret. Der irettela jeg

det som er oplyst her før og fortalte dem grunden, hvorfor vi ansaa en utsættelse nødvendig: det mødte ingen indsigelse fra pressens side, og den har ogsaa strengt overholdt den taushet, som man dengang ansaa for ønskelig. Imidlertid svarte - det maa jeg gjøre opmerksom paa - direktør Holmsen dengang, at han ikke turde paata sig ansvaret for at omarbeide indstillingen saadan, at han tok ut de tekniske detaljer som der har været tale om. Der hadde han vistnok kommissionens øvrige medlemmer med sig. Det var av den grund, at de hang saavidt sammen de tekniske detaljer og komiteens konklusjoner, at det var vanskelig at ta ut noget større av detaljerne uten derved at svække konklusjonen. Det var det svar vi fik fra ham, og han vilde altsaa ikke paata sig ansvaret ved det. Saa bortfaldt det spørsmaal dengang.

Imidlertid gik disse 3 uker, og lørdag var da denne frist ute. Vi hadde intet hørt fra hr. Cappelen Smith eller fra departementet; men underhaanden hadde jeg hørt, at der skulde være underhandlinger igang - det blev mig sagt, at de norske interesser skulde være haandgit til "International" i selskapet i New York, og for at faa dette paa det rene, før vi tok nogen nærmere bestemmelse i præsidentskapet angaaende oversendelsen her til Stortinget, fik vi et møte med statsministeren og med direktør Rygg. Det møte blev holdt den 10de november - der var alle tilstede, i statsministerens forfald mødte utenriksminister Michelet. Der meddelte direktør Rygg en del opplysninger til Norges bank fra hr. Cappelen Smith, og man blev enig om, at Norges bank burde telegrafere til hr. Cappelen Smith, om han ansaa en yderligere kort frist nødvendig. Sakens nærmere behandling blev derfor utsatt til mandag. De opplysninger, som vi ikke har anledning til at referere her, var av ganske forretningsmessig natur, men det lot til, at hr. Cappelen Smith hadde faat et fastere grundlag under forhandlingerne, end han tidligere hadde hat, men at han særlig lægger bredt paa ikke at forcere salget, da han nu medens gruberne er i drift - de er nu i drift derover, og det vil være heldig jo længere de kan være i drift og fremvise den produktionsevne som de virkelig har - haabet at kunne fremme et salg; men der kunde muligens gaa et aar og muligens længere tid, at forcere det var ikke mulig. Cappelen Smith har lagt hele sin sjæl i dette arbeide, han har optraadt her for Norges Bank paa en maate, som jeg tror vi alle maa anerkjenne. Han har en veldig innflydelse der og netop i de kredse det her gjelder aa komme inn hos. Han har tatt sig av saken og lagt tilside eget arbeide for aa ta sig av denne sak. Det er derfor vi legger saadan vekt paa denne manns mening og har følt det nødvendig, at der ikke blev gjort noget her i denne sak, som kunde skade hans arbeide. Vi blev enig om at Norges Bank skulde sende et telegram over til Cappelen Smith, som da netop i denne saks interesse var reist til London, og Norges Bank sendte den 10. november følgende telegram til London - det var paa engelsk og lyder i oversettelse: Stortingets President meddeler oss at den frist som er sat for utsettelse av offentliggjørelse av kommisjonens beretning utløper idag. Yderligere utsettelse neppe mulig, med mindre De absolut krever aa faa en kort utsettelse. Paa det telegram svarte

Cappelen Smith, - og det svar kom mandag -: Jeg forutsetter at forhandlinger med Hayden - det er den mann som optrer for "International" - i beste tilfelle vil kreve adskillig tid. Kort utsettelse av offentliggjørelsen er derfor til ingen nytte. Hvis den situasjon som opstaar ved offentliggjørelsen maa komme, kan den likesaagodt møtes straks, saa meget mer som jeg tror størstedelen av daarlige opplysninger allerede er lakkert ut. Det telegram kom altsaa fra ham.

Vi har da ment, at det var riktig aa sende saken over til Stortinget for at offentliggjøres og samtidig da aa legge den videre behandling av saken i Stortingets haand. Presidentskapet er av den mening at det er ingen som har interesse av at der offentliggjøres en del detaljer, som staar i denne kommisjons beretning. Man kan kome til aa plapre ut med en del ting der, som jeg mener vil være noksaa generende om kommer ut. Jeg mente for min del i det hele at denne nikkelkommisjons innberetning saaledes som den foreligger ikke foreløbig burde offentliggjøres. Det syn fremholdt jeg ogsaa i presidentskapet. Jeg fikk underhaanden rede paa at byraasjef Lassen, som hadde vært nikkelkommisjonens sekretær, hadde utarbeidet et resumé netop paa grunn av de henstillinger som var kommet baade fra de norske debenture-eiere og Kristiansand nikkelraffineri og B.A.N.C.'s direksjon om saavidt mulig aa undgaa offentliggjørelse av den slags detaljer. Pressen har efter min mening absolut ingen interesse av disse detaljer det her er tale om. Jeg vet ikke om de ærede representanter har lest stort av innstillingen, men hvis de det har gjort, vil de se, at der paa enkelte steder er inntatt en omtale netop av dette "International"-selskapets gruber - det selskap som Cappelen Smith nu staar i underhandling med, og det er især, mener jeg, uheldig, hvis det kom ut - og ingen skulde jo ha interesse av at det kom ut heller. Saa fikk jeg som sagt besked om, at byraasjef Lassen hadde med sigte paa dette utarbeidet et resumé av nikkelkommisjonens innstilling, hvor han har tatt med alt som er av offentlig interesse i saken men uteladt en del av disse detaljer, som det har vært tale om. Vi fikk derfor byraasjef Lassen tilstede i et møte i presidentskapet, hvor han bekreftet dette. Vi bad ham da paa foranledning av mig aa vise det resumé, han hadde lavet, til nikkelkommisjonens tekniske medlem direktør Holmsen. Direktør Holmsen har altsaa gaat igjennem det resumé som Lassen har lavet og han har skrevet til mig i den anledning:

"Kristiania den 14. november 1923.

Herr Stortingspresident Lykke!

Undertegnede tillater sig herved aa meddele at jeg har gjennomgaaet det av nikkelkommisjonens tidligere sekretær hr. byraasjef Lassen utarbeidede resumé av Nikkelkommisjonens betenkning. Jeg finner ikke at resuméet, - om det offentliggjøres i sin helhet i avisene, - kan ha nogen innflydelse paa et eventuelt salg i Amerika eller Canada av B.A.N.C. gruber og værk.

Ærbødigst Holm Holmsen."

Holmsen er jo selv ekspert paa det omraade, saa jeg legger megen vekt paa, at han gir den attest. Han har jo stadig siddet i kommisjonen og har som saadan interesse av at dette resumé utarbeides paa en saadan maate at det gir et utførlig referat av selve kommisjonens konklusjoner.

Spørsmålet er da etter min mening, hvad der nu videre skal gjøres her. For Stortinget - jeg taler paa mine egne vegne - for de detaljer har vi jo ikke drøftet - for Stortinget har det etter min mening kun interesse det forhold som er omhandlet i nikkelkommisjonens innberetning angaaende minister Eyde og den forbindelse det maatte ha med den kgl. resolusjon som omfatter minister Eydens avskjedsansøknings innvilgelse. Den kgl. resolusjon kommer jo til Stortingets protokolkomite paa regulær maate i løpet av vinteren og blir behandlet der paa vanlig maate. Det er den side av saken som muligens nu interesserer Stortinget, ellers mener jeg selve nikkelkommisjonens innberetning forsaavidt ikke er nogen stortingssak. Det er en kommisjon nedsat til offentlig undersøkelse, og hovedsaken er at den blir offentlig diskutert og kommer offentlig frem. At Stortinget skulde opkaste sig til nogen overdomstol over nikkelkommisjonens menn hadde jeg ikke tenkt mig muligheten av. Paa ett punkt vil Stortinget ha noget aa si, og det vil komme i sin tid. Men det, som har interesse - og der staar præsidentskapet fuldstændig enig - det er, at saken maa offentliggjøres, og da blir spørsmålet etter min mening, som nu stilles til Stortingets medlemmer: skal indstillingen i sin helhet, saadan som Stortingets medlemmer har faat sig den tilsendt i de to hefter - indstillingen og Lunds betænkninger der - offentliggjøres, eller skal man foreløbig behandle den indberetning som konfidentiel og tilstille pressen det resumé, som er utarbeidet av bureauchef Lassen? Det er det spørsmål, som jeg mener, Stortinget faar ta stilling til idag. At man skal holde det hele hemmelig fremdeles, det vil ingen foreslaa, men spørsmålet er bare: skal det hele eller skal bare dette resumé offentliggjøres. Jeg vil da henstille, at man foreløbig betrakter nikkelkommissionens indberetning som konfidentiel og lar pressen faa det resumé, som er utarbeidet av bureauchef Lassen.

Jeg skylder at gjøre opmerksom paa, at jeg har et par skrivelser, som vistnok maa refereres i denne forbindelse. Den ene er en skrivelse fra advokat Vogt i Kristiania, som er kommet til Stortingets præsidentskap: "Paa vegne av kaptein David Vogt, Kristianssand, tillater jeg mig at anmode om at der maa bli ham utlevert - direkte eller gjennom mig - et eksemplar av Nikkelkommissionens indberetning; helst ogsaa av høiesteretsadvokat I. M. Lunds dertil knyttede uttalelse. For det tilfælde, at hensyn til salgsforhandlinger i Amerika endnu skulde gjøre det ønskelig at Nikkelkommissionens indberetning ikke blir tilgjengelig for hvemsomhelst, maa jeg faa lov til at gjøre opmerksom paa at kaptein Vogt - bl.a. som formand i Kristianssand-selskapets direktion og som vicepræsident i B.A.N.C. - siden 1918-19 har staat i spidsen for arbeidet fra

norsk side med at søke opretholdt og refinansiert det kanadiske nikkelselskap. Han sitter inde med praktisk talt alle de opplysninger - ikke mindst av teknisk og finansiell betydning - hvorpaa kommissionens indberetning er bygget, saa noget diskretionshensyn skulde forsaavidt ikke kunne stille sig i veien for en utlevering til ham. Det kan vel ogsaa trygt siges at han nu maa ha et berettiget krav paa at se den indstilling, som delvis ogsaa indeholder kritik over et arbeide, som har lagt beslag paa hans tid og kræfter praktisk talt uavbrutt gjennom en aarrække." Det var den ene skrivelse. Den anden skrivelse, som ogsaa er stilet til Stortingets præsidentskap og er datert 15. november, er fra advokat J. M. Lund: "Jeg er først igaar blit bekjendt med skrivelse av 23. oktober d.a. fra herr A. Buen til Præsidentskapet hvori herr Buen paastaar at enkelte anførsler i min skrivelse av 20. juli d.a. til Regjeringen ikke er rigtig. Skjønt de punkter som herr Buen nævner efter min opfatning ikke er av essentiel natur og forsaavidt neppe behøvet nogen ny drøftelse, finder jeg det allikevel rigtigst nærmere at eftervise at herr Buens paastande er ganske feilagtige. Jeg beklager at min paavisning herav ikke kan foreligge allerede til stortingsmøte imorgen. Den skal imidlertid fremkomme i løpet av et par dage. Jeg tillater mig at henstille, at Stortingets medlemmer gjøres bekjendt med indholdet av nærværende skrivelse, hvis der findes anledning hertil i den redegjørelse, som aviserne har bebudet vil fremkomme i stortingsmøtet imorgen fra præsidenten."

Det første gjælder altsaa et spørsmål fra advokat Vogt, om han kan faa utlevert et eksemplar av nikkelkommissionens beretning. Det mener jeg, vi kan avgjøre siden. Jeg mener, at om vi behandler den konfidentielt, maa vi i hvert tilfælde tillate, at de, som er direkte omhandlet i nikkelkommissionens indstilling, faar anledning til at bli bekjendt med indstillingen, for det er ganske klart, som det her sies, at de mennesker er jo saa økonomisk avhengige av, at der kommer noget ut av de forhandlinger, som føres, at de skulde jo, i egen interesse, være de sidste som vilde gjøre noget til skade for de interesser. Jeg vet ikke, om præsident Tveiten har tatt stilling til det, saa det kan vi diskutere siden. Foreløbig har jeg ikke mere at si.

Præsidenten: I tilslutning til det som no hr. Lykke hev opplyst, skal eg lesa upp det som er tilført protokollen 12. november: "Samtlige tilstede, desuten Nikkelkommissionens sekretær, bureauchef Lassen.

Fortsat behandling av Nikkelsaken.

Beslutning: 1) Nikkelkommissionens indstilling og advokat J. M. Lunds tilsvaer blir straks at omdele som hemmelige dokumenter til Stortingets medlemmer.

2) Buens skr. av 23/10 til Stortingets præsidentskap blir likeledes straks at trykke og omdele som hemmelig dokument til Stortingets medlemmer.

3) Hemmelig stortingsmøte avholdes fredag førstk. kl. 5, hvor præsident Tveiten gir en nærmere redegjørelse ang. saken og hvor der da av Stortinget blir at træffe nærmere avgjørelse av, om pressen kan faa meddelt hele indstillingen eller kun et resumé." Det er soleis, so vidt eg forstaar, det fyrste, som maa avgjerast, og dinæst kjem spursmaalet um Vogt skal faa løyve til aa gjera seg kjend med tilraadingi og dokumenti. Det skal me koma til seinare.

Gjøstein: Enhver behandling av denne sak, som kan skade forretninger og forhold her i Norge og os i utlandet, vil jeg selvfølgelig ikke være med paa. Jeg har derfor ingen ting at si paa, at man lot denne sak hvile disse tre uker for at gjøre et forsøk i retning av at redde noget. Jeg vil ogsaa si, at jeg igrunnen ikke har noget imot, at man kanskje lar offentligheten faa, ialfald foreløbig, et kortere resumé av kommissionens indstilling. Det er mulig, at det ogsaa kan hjelpe til at redde noget. Men jeg forlangte ordet først og fremst for at si, at jeg er helt uenig med præsident Lykke, naar han sa, at Stortinget har bare interesse av et eneste forhold, og det er det forhold, som gjælder minister Eyde. Jeg er aldeles uenig i det standpunkt og vil straks si, at jeg ser saken ganske anderledes, og jeg vil herfra med engang si, at der eksisterer overhodet ikke noget forhold i Norge, som ikke denne forsamling har med at gjøre. Vi har tidligere behandlet bankforholdene ganske indgaaende, og der er vedtat beslutninger, som har ført til bankforhør praktisk talt over hele Norge. Det er altsaa en speciel gren av forretninger som man mener man hadde pligt til at ha indseende med. Men det er selvsagt, at saa pas store forhold som det her gjælder, har Stortinget akkurat den samme pligt til at ha indseende med dette. Hvad der her er gjort griper ind i saa mange forhold og kan være av den art, at der kan være lignende forhold i andre forretninger, som vi ikke kjender noget til, - forhold som vi nu alle er klar over har den største betydning for det norske folk, dets ve og vel. Det at begrænse Stortingets befatning med denne sak til minister Eyde hører ikke noget sted hjemme efter min opfatning. Tvertimot. Jeg hadde i virkeligheten ventet - saa enig jeg end er i alt hvad præsidentskapet til dato har gjort, jeg har ikke noget at bebreide det for at det ventet disse ukerne og heller ikke at man har spekulert paa hvor meget man bør offenkjærliggjøre idag - men jeg hadde ventet at præsidentskapet hadde foreslaaet noget i retning av hvad Stortinget skal foreta sig i denne anledning. Det at offenkjærliggjøre mere eller mindre av denne kommissions indstilling løser ikke noget spørmaal. Vi har hatt en kommission som har arbeidet med dette i lange tider, en kostbar kommission; vi har trykt disse dokumenter, kostbare dokumenter, og dokumenter som vi kan læse med større eller mindre kyndighet og drage vore slutninger av. Men hvilken konklusion det norske storting, det norske folk skal drage av det som her er passert, tror jeg man vil kræve at Stortinget skal skaffe. Jeg hadde derfor trodd at præsidentskapet hadde besluttet at fremsætte et forslag om at denne sak sendes til

en eller anden komite. Jeg skulde ikke anse det det mindste rart, om man besluttet at sende denne sak til protokolkomiteen. Den har jo i almindelighet med det at gjøre at granske protokoller og saker. Men ønsker man en anden komite - en specialkomite f.eks. har jeg intet imot det; det kunde kanskje være det bedste. Og hvis man oversender det til en komite, maa den faa tid til at behandle saken nøie. Efter det lille jeg har læst av det maa jeg si at det kan godt tænkes, at det er saa pas vanskelig stof, at man trønger nogen tid. Stortinget har alle dokumenter saavidt jeg forstaar, og gjennom en komite kan vi si vort ord i denne sak. Om offentligheten kan nøie sig med noget mindre vil jeg ikke ha sagt noget om; jeg vil nødig være med paa at gjøre skade. Men hvad jeg ikke vil være med paa det er at Stortinget bare skulde nøie sig med at offentliggjøre meget eller lite og dermed la det hele være sig uvedkommende. Jeg kan ogsaa gaa saa langt, at om regjeringen skulde ønske saken forelagt sig og uttale sig, har jeg intet imot det, men at det hele skulde gaa med at man nedsætter en kommission, trykker en stor indstilling og saa fatter en beslutning om hvor mange sider man skal offentliggjøre av den, det kan jeg ikke være med paa, det er dog for lite. Jeg vil høre om ikke præsidentskapet har hat under overveielse at fremsætte forslag om at oversende saken til en eller anden komite. Hvis det ikke har været tilfælde maa jeg faa lov at forbeholde mig at fremsætte et positivt forslag i den retning.

Presidenten: Presidentskapet kom i sitt siste møte ikkje so langt at det dryfte det spursmaalet nærare; det var nett framfyre dette stortingsmøtet; men synet meiner eg gjeng i same leid som det president Lykke sa, at det burde gaa til protokollnemndi, at det burde vera den normale vegen.

Det vert gjort kjent at byraasjef Lassens resume ligg til ettersyn her, um nokon vil sjaa paa det.

Scheflo: Det er ikke saa godt at vite hvad man skal gjøre. De færreste av os har læst indstillingen, og ingen av os har læst resumeet. At det ligger paa præsidentens bord er jo bra nok, men vi kan ikke begynde at studere det og drive høitlæsning her. Jeg vil si, at jeg stemmer for præsidentskapets forslag. Jeg har nemlig underhaanden hørt, at sekretæren i nikkelkommissionen skal være en meget dygtig og samvittighetsfuld mand, saa man kan med nogen sikkerhet gaa ut fra, at han ikke har søkt at stikke noget under stol. Men naturligvis maa man forbeholde sig, dersom det viser sig at der er viktige ting i indstillingen, som kunde ha været offentliggjort, men som ikke er kommet med i resumeet, at spørsmaalet om at offentliggjøre hele indstillingen blir tat op siden. Hvad det spørsmål angaar om hvor meget befatning Stortinget kan faa med denne sak, om vi bare skal drøfte spørsmaalet Sam Eyde og den haderlighetsattest som Eyde fik og ikke snakke om andet, vil jeg paa forhaand ha sagt, at der maa vel ogsaa reise sig et spørsmål om retslig ansvar likeoverfor de folk som har været med paa disse spekulationer. Ganske vist har statsadvokaten henlagt saken paa grund av bevisets

stilling, men saken har ikke været undersøkt eller bedømt av riksadvokaten. Og det kan jo tænkes, at selv om statsadvokaten fandt ikke at ville reise tiltale, at Stortinget er av en anden mening, og at der fra Stortinget vil bli stillet krav om retslig tiltale. Det er ikke bare Eydens person, ikke bare regjeringens optræden, men ogsaa de øvrige spekulanters forhold i denne sak maa komme under drøftelse og bedømmelse av Stortinget. Deri ligger ikke, at Stortinget opkaster sig til domstol; det vil ikke Stortinget gjøre. Men vi kan forlange, at det blir prøvet av domstolene, om det virkelig er lovlig alt det som er blit gjort av disse mennesker.

Hornsrud: Kommissionen blev jo nedsat for at foreta en grundig undersøkelse av saken. Det var en irregulær maate for behandling av den slags saker. Vi har jo vort ordinære retsapparat, som skulde gripe ind og vareta de almene interesser. Naar man har gaat frem paa en anden maate, var det vel for at være sikker paa, at saken i alle sine enkeltheter - i alle sine dunkelheter - skulde komme op i dagen, enten paa den maate, at den fik sit efterspill gjennom en retssak, eller paa den maate at den blev offentliggjort. Noget tredie standpunkt skjønner jeg ikke kan passe. Ligger saken slik til, paa grund av bevisets stilling, at der ikke kan reises nogen retslig forfølgning mot nogen - det har jeg ikke nogen mening om, jeg har ingen betingelser for at kunne ha nogen mening om det - saa maa vi i alle tilfælde kunne forutsætte, at offentliggjørelse skal finde sted, det kan man ikke komme forbi, medmindre man av en eller anden grund ønsker at noget skal stikkes under stol. Der er ikke nogen anden utvei end at la offentligheten faa vite alt. Hvad et "utdrag" skal tjene til forstaar jeg ikke. Det er sagt, at der er visse økonomiske interesser forbundet med, at man staar i underhandling om at sælge disse anlæg derover i Canada. Av den grund mener man, at offentliggjørelse av indberetningen, som vi har grund til at tro i alle sine enkeltheter er saa sand og saa lødig som den overhodet kan bli, at det kan skade berettigede interesser, naar man skal sælge. Pligter ikke den, som sælger, at gi fulde og hele oplysninger om ethvert forhold? Er det ikke uriktig at stikke noget under stol, naar man vil avhænde noget? Kan den norske stat gjøre sig medansvarlig og medvider i, at noget skal dækkes? Jeg skjønner ikke det, det er mig ganske ufattelig, det er likesom saa fremmed for mig; men staar repræsentanterne paa en anden opfatning, ber jeg om at bli belært om det. Hvis saken hadde været av helt ut privat natur, og det offentlige ikke allerede hadde faat fingrene i den, saa vet vi nok, at der er sælgere som søker at dække over visse svakheter ved det de har at sælge, hesteporangere og andre gjør nok det, det er ikke helt ukjent. Men at det norske Storting og den norske regjering skulde ville søke at dække noget, selv om det var aldrig saa ubetydelig, for derved at hjelpe sælgerne til en høiere pris end den vedkommende værdier virkelig skulde berettige til, nei, det kan jeg ikke tænke mig at man vil for nogen stakkars dollars skyld. Vi kan selvfølgelig medvirke til, at sælgerne faar sig saa godt betalt som mulig, men vi vil ikke medvirke til, at eiendommene

blir betalt efter en værdi, de ikke har, det har vi ikke interesse av. Det er et gammelt ord som sier, at man ogsaa kan kjøpe guld for dyrt. Jeg vil derfor fraraade hemmelighetskremmeriet her. Jeg hadde tænkt at fremsætte et forslag, saalydende: "Stortinget beslutter, at nikkelkommissionens indberetning offentliggjøres i sin helhet snarest mulig." Jeg vil foreløbig undlate at fremsætte dette forslag, idet jeg vil høre, om der kan komme frem oplysninger, som gjør det uforsvarlig av mig at fremsætte og stemme for det, ti da vil jeg ikke gjøre det, men endnu har jeg ikke hørt noget, som skulde kunne ligge i veien for offentliggjørelsen. Jeg synes hele sakens forhistorie og behandlingsmaate indtil dette øieblik stiler henimot: offentliggjørelse. Kan det ikke bli en retssak knyttet til undersøkelsen, og hvis undersøkelsens resultat - indberetningen - heller ikke skal offentliggjøres, synes jeg det hele har været noget anstaltmageri fra først til sidst. Det vil jeg nødig gjøre mig medansvarlig i, hr. president! Vil andre være med paa dette anstaltmageri, saa dem om det, jeg ikke! Det blev sagt av præsident Lykke, at Cappelen Smith hadde en "vældig indflydelse" derover - jeg noterte mig uttrykket. Han har bedt om - gang paa gang - at faa en utsættelse for at faa salg istand. Jeg synes ikke, at mandens indflydelse kan være saa "vældig". Hvis den var saa forfærdelig vældig, maatte man faa se et resultat. Jeg kan ikke skjønne, at vi av hensyn til, at det er en mand med en saadan "vældig indflydelse", som stadig væk ber om utsættelse, skal undlate det som for nærværende er sakens kjerne, nemlig: o offentliggjørelsen. Det er almenhetens dom vi nu skal ha frem. Dersom saken ikke kan forfølges og behandles gjennom vore retsinstitutioner, er det ikke noget andet retsinstitut igjen end: Den offentlige mening! Det er mange som undervurderer den offentlige mening, og jeg vil heller ikke sætte den paa pinde til enhver tid, men den offentlige mening har dog adskillig betydning i visse situationer - kanskje ikke mindst i en sak som denne. En offentliggjørelse av saken - indbefattet den offentlige dom, som vil følge - ja, jeg er tilbøielig til at tro, at ofte kan en saadan dom være mere værdt end om saken hadde været behandlet av vore retsinstitutioner med en efterfølgende dom av en eller anden art, saasom: tap av stemmeret, pengebøter, fængsel, erstatningsansvar, eller hvad det kunde være. En offentlig dom har sin betydning, den skal vi ikke undervurdere og den bør vi ogsaa her fremkalde. Vi trenger, kanskje ikke mindst i en tid som denne, renslighet i de økonomiske forhold. Men renslighet i vore økonomiske forhold kan vi ikke faa, medmindre en saadan sak kommer uavkortet frem for offentligheten, enten gjennom retspleien som vi maa forutsætte bedst skulde bringe sakens enkeltheter for dagen, dernæst pressen. Jeg hadde næsten lyst til at si: Først og fremst gjennom pressen. Det viser sig at pressen er landets aarvaakne samvittighet, som graver op i forhold, som selv retspleien mange gange overser. Hvis man ikke nu vil gaa til at offentliggjøre saken, som jeg synes er det rigtigste, saa bør den vel straks sendes til protokolkomiteen for at den kunde granske saken nøiere med indstilling til Odelstinget om

eventuel retsforfølgning eller bare offentliggjørelse. Vi vet nok at protokolkomiteens ærede formand har været tilkaldt til konferanser med præsidentskapet ved denne saks behandling; vi undervurderer selvfølgelig ikke at protokolkomiteens ærede formand var tilkaldt, men jeg tror dog, uten at ville undervurdere nogen og uten at ville overvurdere nogen, at skal saken gaa den vei, burde protokolkomiteen som helhet faa anledning til at se paa saken. Hvis man altsaa ikke straks vil offentliggjøre saken, bør protokolkomiteen som saadan faa sig saken oversendt. Jeg agter ikke at stille noget forslag derom nu; det faar andre gjøre i tilfælde, men jeg forbeholder mig som sagt at foreslaa indberetningen offentliggjort.

Foshaug: Det forekommer mig, at det har været en litt eiendommelig behandling av denne sak. Det at man oversendte Sam Eydes advokat indstillingen før Stortinget fik anledning til at se den er jo i sig selv litt eiendommelig, og desuten det at man nu har faat advokat Lunds skrivelse og dernæst faat den imøtegaelse som er kommet fra hr. Buen, og ogsaa det at præsidentkollegiet efter hr. Lykkes opplysning, har underhandlet med et medlem av nikkelkommissionen om at offentliggjøre et kort resumé. Jeg synes at hvis man skulde gaa den vei, burde man ialfald forlange, at samtlige nikkelkommissionens medlemmer fik anledning til at gaa igjennem det resumé, som det er tanken at offentliggjøre. Men jeg finder ikke at den fremgangsmaate er riktig. Jeg synes at det rigtige her er at la saken gaa til protokolkomiteen, og at protokolkomiteen behandler den som en anden sak og avgir sin indstilling. Da kan Stortingets medlemmer faa anledning til at sette sig ind i hele det vigtige dokument. Nu er det vel faa av Stortingets medlemmer som har læst hele nikkelkommissionens indstilling, slik at de har hel oversigt over den, men hvis en komite faar behandle saken og avgi indstilling om den, faar man ialfald fuld klarhet over saken. Og jeg mener at hvis der er store økonomiske interesser for vort land, som beror paa at saken utstaar, saa faar Stortinget træffe avgjørelse om det, men det vi maa kræve er ialfald at det blir behandlet paa den vanlige maate.

Statsminister Berge: Jeg har bare bedt om ordet for at opplyse, at den tanke som nu er kommet frem her i Stortinget om at offentliggjøre utredningen delvis, eller offentliggjøre et mere sammentrængt resumé, den tanke har ogsaa været oppe inden regjeringen, men vi fandt at vi burde ikke fastholde den tanke. Vi fandt at skulde noget offentliggjøres maatte det være det hele. Ti netop paa grund av disse salgsforhandlinger som paagaar var det jo man ansaa det for at være litt betænkelig at offentliggjøre det hele, men skulde salget komme istand og offentliggjørelsen senere skulde finde sted av den hele indberetning, kunde man med grund ha bebreidet den norske regjering eller i tilfælde det norske Storting for ikke at ha lagt alt paa bordet. I sa henseende er jeg ganske enig i hvad hr. Hornsrud uttalte. Nu skal man lægge merke til, at naar nikkelkommissionen av og til bemerker, at de og de felter ikke har været saa rikholdige som de var anset for at være, at

produktionsmuligheten ikke var saa stor som den var tænkt eller forespeilet, saa er dette en paastand av nikkelkommissionen. Hvorvidt denne nikkelkommissionens paastand er rigtig eller ikke er der ingen av os som vet; det er en paastand og intet mere. Jeg vil derfor si som min opfatning, at jeg tror ikke det er hensigtsmæssig, jeg tror neppe man bør gaa til at offentliggjøre et resumé av kommissionens indstilling, som ikke indeholder det hele. Jeg tror at skal det offentliggjøres faar man ta det hele.

Lykke: Til de sidste bemerkninger fra statsministeren vil jeg si, at den betragtning som han gjorde gjældende har selvfølgelig ogsaa vi tænkt paa. Derfor har det ikke været tale om at lave noget kort resumé, som det her har været snakket om, eller at skjule noget eller dække over noget. Det vi har gjort det er, da vi fik rede paa at byraachef Lassen, som jo her av en av Stortingets repræsentanter har faat attest for at være en samvittighetsfuld mand, - da vi fik høre at han hadde utarbeidet et utførlig utdrag av kommissionens indberetning, men uteladt endel detaljer, mente vi at det var det værd at tænke paa. Men detaljerne, - det er ikke som statsministeren tror nogen detaljer om vore egne felter vi vil ha ut. Hvis vi holdt os til det er jeg ganske enig i, at det nyttet ikke at skjule noget overfor amerikanske eksperter. Det har vi ingen tanke om. Men det er paatalen av deres gruber med hvem vi ligger i underhandling, det er denne stadige skræmsel med "International"s gruber, at man sammenligner de elendige gruberne som "International" har og vore egne gruber, - det er det vi tar ut, intet andet. Jeg skulde ikke tro, naar jeg staar her, at man bare skulde ville tillægge os den tanke, at vi vil forsøke at skjule noget angaaende vore grubers kapacitet efterat vi kjender til at Cappelen-Smith har været der, ikke med en, men med mange gruveeksperter og fulgt driften. Hr. Hornsrud snakket om, at man nu skal dække over det efterat præsidentskapet enstemmig har besluttet at det skal offentliggjøres. Det er en tale som ingensteds hører hjemme. Her er ikke noget som skal stikkes under stolen. Det gjælder bare et spørsmål: Vil Stortinget at det hele skal offentliggjøres? Stortinget kan godt fatte den beslutning og ta det ansvar som dermed følger; hvor stort eller hvor litet det blir, det vet jeg ikke. Hr. Hornsrud talte ringagtende om de dollars vi skal faa. Vet De hvad der staar paa spil? Der staar paa spil ikke mindre end 6 millioner dollars, og det er da penge i disse tider. Saken er reist efter henstilling fra debenture-eierne, de norske eiere som sitter oppe i dette, og det er dog dem som har de største interesser i denne sak. De har henvendt sig til os. Forleden dag var en deputation oppe hos mig fra debenture-eierne. De var meget nervøse og ængstelige i anledning av denne offentliggjørelse av Nikkelkommissionens indberetning. Det er det som gjør at vi maa lægge saken frem saadan som den er, for ansvaret er stort. Jeg vil si til hr. Gjøstein: Hr. Gjøstein snakket om at vi vil forsøke at holde Stortinget utenfor. Nei, Stortinget faar med saken at gjøre naar den i sin tid kommer fra protokolkomiteen. Dette er en stor affære, har store økonomiske konsekvenser.

For at faa rede paa forholdet gjør vi det som vi tror er bedst; vi faar nedsat en kommission som gaar gjennom hele saken, holder vidløftige forhør, redegjør for hele dette i et stort opus. Den kommer naturligvis med sine bemerkninger og dømmer de forskjellige forhold strengt og mindre strengt, men den dømmer hvert enkelt, den tar hvert forhold frem, hver eneste persons forhold frem, hver eneste rapport - alt mulig tar den frem og gaar igjennem det hele stykke for stykke og kommer med sin dom. Og saa sender kommissionen til statsadvokaten det forhold som efter dens mening kan bli gjenstand for kriminelt ansvar, noget med hensyn til disse common stock-salg. Det er tidligere sagt, at han fandt at der ikke burde reises tiltale. Siden vi har et møte for lukkede døre, skal jeg citere hvad statsadvokaten senere skriver til Nikkelkommissionen: "Jeg tillater mig at forespørre den ærede kommisjon om der nu kan ventes yderligere opplysninger fra kommisjonens side av betydning for avgjørelsen av de spørsmaal, der er forelagt paatalemyndigheten, eller om de av kommisjonen foretagne undersøkelser har bragt for dagen andre forhold, som kan antas aa ville bli forelagt paatalemyndigheten." Til det svarer kommissionen: "Da det imidlertid av hensyn til minister Eyde har været ansett ønskelig at det strafferetslige spørsmaal avgjøres snarest mulig, har kommisjonen funnet aa burde sende d'herrer statsadvokater avskrift av de deler av vaar betenkning, som særlig omhandler common stock-affæren m.m., den eneste side av saken som efter vaar mening" - Nikkelkommissionens enstemmige mening - "kan gi anledning til strafferetslige forføininger." - Er ikke det greie ord for pengene, saa vet ikke jeg! Naar vi altsaa i disse, efter min mening betryggende former, har undersøkt saken - der er fældt domme, tildels strenge domme over disse enkelte forhold og de vil bli offentliggjort og komme til hele det norske folks kundskap - saa spør jeg: Hvad skal Stortingets paatale her? Jeg synes Stortinget da kommer til at bli en slags overdomstol her i landet. Jeg har ikke noget mot at diskutere det, og hr. Gjøstein vet saa inderlig vel at der for hvem som helst er anledning til at faa denne sak op her i Stortinget bare ved at interpellere. Angaaende det spørsmaal som er reist her, om at saken skal sendes til protokolkomiteen vil jeg si, at vi i tilfælde maa sende den til Odelstinget, hvorfra den maa sendes videre til protokolkomiteen. Min mening er den, at en behandling av denne sak fra Stortingets side, vil være temmelig usedvanlig. Jeg er ganske viss paa at den kommer op paa bredt grundlag, naar den i sin tid kommer gjennom protokolkomiteen. Vi behøver ikke at frygte for at der blir stukket noget under stol i denne sak. Jeg siger: Stortinget kan godt beslutte offentliggjørelse av alt sammen - eh bien! -, men det er mit forslag, at man foreløbig nøier sig med at offentliggjøre det resumé, og det kan bli tilstillet hr. Buen og hr. Rustad. De tre herrer er saa godt samarbeidet, saa jeg er ganske viss paa at hr. Holmsen ikke hadde vovet at gi den erklæring medmindre han var viss paa at han hadde de andre med. Resumeet er saa uttømmende som det paa nogen mulig maate kan være. Vi offentliggjør det, og lar forøvrig saken bero til den kommer op her paa

almindelig maate. Vil da nogen reise saken fra Stortingets side, saa er der fuld anledning til det. En offentlig debat - jeg gaar ut fra at den maatte være fuldt offentlig - er jo ikke bare av det gode for øieblikket, og jeg tror at alle interesser, baade deres som vil ha dette lagt frem og deres som vil ha skjult, alle interesser vil være bedst tjent ved at man følger denne fremgangsmaate. Vil Stortinget absolut at det hele skal offentliggjøres, saa faar Stortinget beslutte det, men jeg tror den anden fremgangsmaate er fornuftigere.

Præsidenten: Presidenten skal høre med representanten um han gjer framlegg um at resumeet skal verta offentliggjord?

Lykke: Jeg kan vente litt med at fremsætte det forslag til jeg faar høre hvad repræsentanterne har at si. Jeg vil nemlig ikke paa nogen maate gi det skin av at jeg har noget at dække over her. Hvis det er opfatningen, kan jeg godt la være at fremsætte forslaget.

Hornsrud: Hr. Lykke uttalte sig smakfuldt om, at det var bare noget "snak" av mig dette om at man vilde dække over noget. Jeg tror ikke hr. Lykke behøver at forsøke at spille den overlegnes rolle og si at det er bare noget snak dette med at dække over. Jeg kan i saa henseende henvise til hvad den ærede statsminister sa. Han var ganske og aldeles enig med mig deri, at skal noget offentliggjøres saa bør alt offentliggjøres, fordi en delvis offentliggjørelse vil gi anledning til den tanke, at her forsøkes at dække over noget. Selv om man ikke vil dække over noget vil det bli utlagt saaledes, at hensigten med delvis offentliggjørelse er at dække over. Det er ikke snak det. Det er dyp realitet, og det burde selv præsident Lykke forstaa - hvis han vil forstaa det. Han har da visselig evne til at kunne forstaa det. Jeg sa, at vi bør ha ret til at kræve, at vi i det økonomiske forhold, og ikke mindst i en tid som vor, faar mest mulig renslighet. Det kan vi i almindelighet paaregne at faa skaffet tilveie gjennom vort ordinære retsapparat. Skal det ikke komme til anvendelse her? Da har vi ialfald en anden dom, en dom som jeg mener vi ogsaa er nødt til at respektere, og som i mange henseender er kanskje mere sikker i sin bedømmelse av et forhold, og det er den almene mening. Har man gaat til det usedvanlige skridt at nedsætte en spesialkomite til bedømmelse av disse nikkelspørsmål, saa er det næste og skridt ganske naturlig offentliggjørelse! Mindre kan man ikke forlange. Hadde nikkelspørsmålskommissionens indberetning av regjeringen været sendt paatalemyndigheten til nærmere undersøkelse og eventuel retsforfølgning, saa hadde selvfølgelig spørsmålet om Stortingets offentliggjørelse av saken faldt væk. Men nu - da regjeringen har undladt at sende saken til retsforfølgning - kommer kravet om fuld offentliggjørelse automatisk. Jeg synes ogsaa kommissionen selv, de som har hat den ære faar jeg vel si, at sitte i undersøkelseskommissionen, har ret til at forlange, at naar noget skal offentliggjøres skal det hele offentliggjøres. Det heter jo i forhør, at man skal fremlægge den fulde og hele sandhet og intet fordølge. Jeg antar de

herrer dommere og jurister og vi som har sittet i lagmandsret husker det - vi blir jo ogsaa indkaldt nogen hver som vidner - at den fulde og hele sandhet omfatter: intet at fordølge! Det er ut fra den samme betragtning jeg mener, at hele indberetningen skal offentliggjøres. Der blev spurt av hr. Lykke: Hvad skal Stortinget gjøre i tilfælde det skal behandle saken, og i tilfælde der da skal indstilles paa et eller andet? Ja jeg vil heller ikke driste mig til at gi uttømmende svar. Hvis saken ikke nu blir sendt protokolkomiteen, vil dog protokolkomiteen i sin tid faa saken til behandling efter den kronologiske orden. Stortinget eller Odelstinget kan altsaa ikke betragte sig som færdig med den. Hvis saken derimot blir oversendt protokolkomiteen nu, maatte protokolkomiteen ganske straks avgi en indstilling, som kunde avføde et eller andet. En oversendelse til protokolkomiteen idag uten samtidig offentliggjørelse tror jeg dog almeninteressene er daarlig tjent med. Offentligheden bør i alle tilfælder faa rede paa saken allerede straks. Det tør være at netop denne offentliggjørelse - at pressen faar tak i saken og kan behandle spørsmålet fra alle sider - vil tilrettelægge grundlaget for en rigtig bedømmelse av saken. Jeg har ikke noget imot at saken allerede straks blir sendt til protokolkomiteen. Jeg vil ikke foreslaa dette, men vil selvfølgelig stemme for oversendelsen. Jeg sa forrige gang jeg hadde ordet, at jeg ikke vilde fremsætte noget forslag om sakens offentliggjørelse, i paavente av at der kunde komme uttalelser, som gav grund til at tro at det var en bedre behandlingsmaate end offentliggjørelse. Imidlertid er der til dette øieblik iethvertfald ikke kommet nogen uttalelse, som kan gi grund til at saken ikke bør offentliggjøres. Tvertimot, statsministerens uttalelse bestyrket mig i, at saken baade kan offentliggjøres og bør offentliggjøres i sin helhet. I henhold dertil tillater jeg mig at fremsætte det forslag, jeg antydet i mit første foredrag.

Præsidenten: Hr. Hornsrud hev sett fram sovore framlegg: "Stortinget beslutter, at Nikkelkommissionens indberetning offentliggjøres i sin helhet snarest mulig."

Med dei innskrivne talarane sitt samtykke gjev presidenten ordet til hr. Lykke, som vil koma med ein opplysning.

Lykke: Jeg har efter at ha paahørt denne debat faat et levende indtryk av, at det at forsøke at optræ rent forretningsmæssig i denne sak kan jeg likesaa godt først som sisst opgi. Jeg gaar over til at vi offentliggjør det hele og samtidig tilstiller pressen dette resumé og henstiller til pressen at benytte sig av det. Jeg tror der er risiko forbundet med det; men likeoverfor denne mistankeliggjørelse og det at man skal faa det sittende paa sig, at man her søker at dække over noget, trækker jeg mig tilbake. Jeg vil faa lov til samtidig at si: La os da koncentrere os om spørsmålet om sakens videre behandling. Da foreslaar jeg, at saken for tiden ikke gir anledning til anden forføining end offentliggjørelse.

Præsidenten: Eg förstod representanten so, at han gjekk over til at det heile skulde verta offentleggjort snart?

Lykke: Javel.

Præsidenten: Men samstundes sa han at det skulde verta sendt pressa eit resumé?

Lykke: Det var av hensyn til pressen, det. Det var en pressemand, hr. Scheflo, som spurte mig om det ikke lot sig gjøre, og det synes jeg er en praktisk ordning.

Præsidenten: Det kan pressa stella som dei vil sjølve, det daa.

Svensen (Kr.sand): Efter de sidste uttalelser fra præsident Lykke blir det meget vanskelig andet end at stemme for det forslag, som han fremsatte. Naar jeg forlangte ordet, var det egentlig kun for at si, at saadan som saken for øieblikket ligger an, - vi har faat den nu nylig og vi har været optat av en anden viktig sak, saa vi har ikke hat tid til at sætte os ind i den, og jeg for min part kan ikke negte for, at jeg finder, at der burde lægges nogen vegt paa de henstillinger, som er fremkommet fra norske interesserte i saken -, saa hadde jeg for mitt vedkommende tænkt ikke idag at ville stemme for offentliggjørelse av resuméet. Det var ikke det samme som, at jeg stemte mot, at det hele skulde offentliggjøres, - men at stemme for, at det hele skal offentliggjøres, og at overta ansvaret for det, naar vi har hat saa kort tid til at sætte os ind i saken, det har jeg litt vanskelig for. Men efter præsident Lykkes uttalelse, saa blir det kanske vanskelig at la det være.

Presidenten (Tveiten): Eg vil som representant segja, at eg for min part alt tidleg i dag hadde sett meg fyre aa røysta for full offentliggjøring. Eg meiner det kann ha større faare aa dylja nokonting, at folk skal gjeta seg fram, enn at det heile vert lagt klaart for dagen. Etter hr. Lykke si fraasegn, og sidan det er kome paa det reine at andre av presidentskapet meiner det same, vil eg gjera framlegg um at Hornsruds framlegg vert teke upp som presidentskapet sitt framlegg, og so framt ikkje nokon av dei andre presidentane hev imot det, so vert det aa rekna for presidentskapet sitt framlegg.

Under desse umstendi kunde ein tenkja at diskusjonen kunde verta avgrensa i alle fall um dette spursmaalet.

Lykke: Jeg er enig.

Getz: Der har jo været altfor liten tid til at gjennomgaa disse indholdsrike dokumenter til at man kan begynde at debattere saken i sin almindelighet. Spørsmaalet maa jo være, hvad der skal gjøres fra Stortingets side i anledning av kommissionens indberetning, som fra regjeringen er oversendt Stortingets præsidentskap - og da formentlig fordi regjeringen

maa være av den opfatning, at Stortinget vil træffe en eller anden avgjørelse i sakens anledning.

Jeg beklager, at hr. Lykke har tat sit forslag tilbake, fordi denne kommissionsindstilling indeholder uttalelser av rent skjønsmæssig art, sammenligninger mellem de forskjellige nikkelforekomster i Amerika og uttalelser om de forskjellige felter i de forskjellige selskaper, som ingenlunde burde offentliggjøres og aller mindst offentliggjøres nu. Det tjener ingensomhelst interesse at offentliggjøre dokumenter, som gir rent skjønsmæssige og forretningsmæssige opplysninger om andre folks eiendomme, og man har ingen grund til at gjøre det; man kan skade særdeles meget ved at gjøre det, saa jeg mener, man maatte kunne træffe den avgjørelse idag, at resuméet blir offentliggjort efter møtet, idet dokumenterne forøvrig sendes til Stortingets protokolkomite til videre behandling og indstilling for Stortinget. Kommer saa protokolkomiteen til det resultat, at det hele, nikkelkommissionens indstilling med tilsvar, kan og bør offentliggjøres, saa vil det ske. Kommer den til det resultat, at enkelte avsnit bør utgaa, før offentliggjørelse finder sted, saa vil det ske. Og jeg er ikke i tvil om, at avsnit som f.eks. sammenligningen her paa side 104 og følgende, vil protokolkomiteen mene bør utgaa, simpelthen av den grund at den vil skade selskapet her, og den vil irritere kjøperne paa en maate som der ikke er nogen grund til at irritere dem paa. Man tilbakeholder ingen opplysninger om dette selskaps, om British-Americans, egne felter; man tilbakeholder bare en kritikk av kjøperens felter og en sammenligning av rent skjønsmæssig art, og jeg begriper ikke, hvorfor man skal offentliggjøre den.

Jeg er forøvrig ikke enig med præsident Lykke, naar han sier, at man skal la saken bero; jeg forstaar overhodet ikke, hvad præsident Lykke mener med, at man skal la saken bero. Er det meningen, at saken skal ligge her i Stortinget omkring i de forskjellige skaper, indtil protokolkomiteens indstilling kommer vedrørende sendemand Eyde eller - som det heter i præsidentskapets protokol - minister Eyde? Jeg er aldeles uenig i det. Denne sak er av altfor stor betydning og av altfor stor interesse til, at man skal la saken ligge og drive - selv i Norges Storting. Herom sier nikkelkommissionen, at British-American Nikkel Corporations historie avgir et litet fortrøstningsfuldt billede, og den præsiserer, at affærene har indvirket paa den økonomiske situation i det hele. Flere store banker er blit rammet meget følelig ved de tap, nikkelaffæren har voldt. En enkelt side av denne sak har været sendt paatalemyndigheten, et enkelt spørsmaal her, hvor det gjælder en kritikk av en række avgjørelser, truffet av enkeltmænd eller av direktionen eller av repræsentantskapet. Nikkelkommissionens opfatning fremgaar efter mit skjøn av den sidste sætning. Der heter det: "Den retslige side av saken henligger ikke under kommissionens bedømmelse. Det moralske ansvar fremgaar gjennom den foreliggende betænkning." Men den retslige - hvor hører den hjemme? Hvor har vi for tiden Andresens og Bergens kreditbank henne? Hvor har vi for tiden Centralbanken henne? Dem har vi under retslig forhør.

Om paatalemyndigheten har uttalt sig om et enkelt spørsmål i denne bok paa 200 sider med en saa voldsom kritik over enkeltmænd som den der her foreligger, enkeltmænd som Hybinette og Børresen, da forekommer det mig, at Stortinget vilde gjøre en daarlig gjerning, om det vilde la den sak ligge her og drive istedenfor at sende den videre - foreløbig til protokolkomiteen - og jeg gaar ut fra, at protokolkomiteen vil komme til det resultat, at dokumenterne skal oversendes til paatalemyndigheten til optagelse av retslige forhør og mulige videre forføininger. Det er hva landet kan vente i en sak, som har kostet os 68 millioner kroner, en sak som har hat de dimensioner, at banker er rullet overende paa den, og ikke det at man lar saken ligge i paavente av en indstilling fra protokolkomiteen om hr. sendemand Eyde. Jeg vil faa lov til at henstille, at saken oversendes protokolkomiteen til avgivelse av indstilling snaret mulig, idet jeg da gaar ut fra, at spørsmålet om at sende saken over til paatalemyndigheten vil komme op i den nærmeste fremtid.

Schei: Jeg vil overfor hr. Hornsrud faa lov til at bemerke, at i de møter i præsidentskapet, hvor jeg har været tilkaldt, har der aldeles ikke været forhandlet, ikke paa nogen maate forhandlet om ikke at offentliggjøre saken. Det spørsmål, som der har været drøftet er, hvorvidt man skulde utsætte i 3 uker eller i en kortere tid med at sende saken til Stortinget. Det er utelukkende det, som har været forhandlet. Hr. Hornsrud talte, som om præsidentskapet skulde hat under overveielse at ikke offentliggjøre saken. Jeg vet ikke, hvad de har hat forøvrig - det fremgaar jo ikke av det, som præsident Lykke oplyste, at de nogensinde har hat det oppe, men i de møter hvor jeg har været har der aldrig været talt om andet end en kortere utsættelse, og det var alle sammen enige om burde ske. Det er jo, som det har været sagt gjentagende her, store værdier som staar paa spil, vistnok ca. 30 millioner kroner i norsk mynt. Det var derfor enighet om, at det var grund til at utsætte saken en tid.

Hvad spørsmålet om offentliggjørelse angaar, saa maa jeg si, at jeg er nærmest enig med den foregaaende taler i, at man ikke maa offentliggjøre saken, før den har været sendt til en komite, som kan indstille paa, hvorvidt offentliggjørelse helt ut skal ske eller hvorvidt enkelte dele skal offentliggjøres. Jeg mener, at det er den rigtigste og mest betryggende behandlingsmaate. Hvis man kommer til det resultat, at saken skal oversendes protokolkomiteen, saa maa den vel først gaa til odelstinget. Saavidt meg bekjendt er det ikke almindelig, at protokolkomiteen avgir indstillinger til Stortinget. Den sorterer, saavidt jeg forstaar, ene og alene under odelstinget, og skal saken gaa til protokolkomiteen, saa maa den vel først fra denne forsamling gaa til odelstinget. Det lar sig naturligvis gjøre, det er selvsagt. Men da blir det jo ogsaa odelstinget, som fremtidig kommer til at behandle ialfald den indstilling, som vil foreligge fra protokolkomiteen. Det er imidlertid meget tvilsomt, om protokolkomiteen, forsaavidt den faar saken nu, kan række at behandle den paa tilfredsstillende maate i denne session, før

Stortinget gaar fra hverandre. Det er jo, som man vil ha set, en meget omfattende og meget vidløftig indberetning den, som foreligger fra Nikkelkommissionen. Det tar tid at granske den omhyggelig, og det tar tid at faa istand en indstilling om dette. Indstillingen skal vel trykkes og odelstingets medlemmer maa jo desuten ogsaa ha anledning til at sætte sig ind i det, som paany vil komme til at foreligge, før saken kommer op til behandling. Og jeg tror heller ikke, at nogen interesse er særlig skadelidende ved, om saken utstaar, indtil den paa ordinær maate vil foreligge for protokolkomiteen til næste aar gjennom regjeringsprotokollene.

Joh. Ludv. Mowinckel: Likeoverfor spørsmålet om offentliggjørelse har jeg i sin helhet staat noget tvilende. Jeg har ikke faat tid og anledning - og det har vel de færreste av Stortingets medlemmer - til at læse det svære dokument, som det gjælder her, og jeg vilde derfor til at begynde med ha været tilbøielig til at følge det forslag, som præsident Lykke ikke fremsatte men antydet: i sakens interesse at offentliggjøre det utførlige resumé, som var utarbeidet. Siden hr. Lykkes første foredrag har imidlertid baade han og præsident Tveiten gaat over til og fremsat som præsidentskapets forslag en offentliggjørelse av det hele, og jeg er glad for det, fordi jeg føler mig overbevist om, at naar det er fremkommet som præsidentskapets forslag og fra folk, som jo maa forutsættes at ha læst og sat sig ind i de dokumenter, som foreligger, saa kan der ikke ske nogen skade ved det. Jeg vilde nemlig uhyre nødig tilføie de store økonomiske interesser, som det her gjælder, skade. Det er jo det, som kanskje har oprørt os mest ved Nikkelsaken, at tusener av smaa sparere har set sine penge ødelagt ved de dispositioner, som her er truffet. Er der nu en chance for, at disse tusener av sparere kan faa noget av sine penge tilbake, og den chance i nogen mon skulde forringes ved at vi her gik til fuld offentliggjørelse, saa vilde jeg ikke være med paa det. Da synes jeg man fik vente og nøie sig med det resumé, som her er nævnt. Men de uttalelser, som faldt netop fra hr. Lykkes side om det faktisk foreliggende her synes mig noksaa beroligende. Han sa, at det gjaldt her nogen nedsættende uttalelser om den eventuelle kjøpers gruber. Men det kan man være sikker paa, at hvor nedsettende en slik uttalelse kan være om en kjøpers gruber, saa lar han sig ikke avholde fra at kjøpe andre gruber hvis han ser sin fordel i det. Dernæst var det en ting til som fremkom fra præsident Lykke. Det var, at hr. Cappelen Smith, som jo forhandler om disse ting, hadde sagt, at han trodde at det som kunne tænkes at skade i denne indstilling, det var igrunnen allerede kjendt av kjøperen, og endelig kommer en ting til, og det er, at hvis vi ikke offentliggjør det hele, saa kan kjøperen meget lett tro, at i det vi ikke offentliggjør, ligger og skjuler sig ting som vi med vilje skjuler av hensyn til de paagaende forhandlinger, og som han da kan tenke sig er meget værre end de i virkeligheten er. Nu vilde jeg gjerne ha en bestemt uttalelse fra præsident Lykke, som kjenner disse ting, om hvorvidt han synes personlig, ut fra sit syn, at det er slik at man kan

tenke sig at det kan skade. Jeg kan ikke, efter alt hvad jeg har hørt idag om dette, tror at det vil skade at vi offentliggjør det hele. Jeg tror tvertimot, at det ogsaa likeoverfor den utenlandske kjøper vil gavne at vi saa at si legger papirene paa bordet, og naar man vet, at det ikke er uoverkommelig vanskelig at faa tak i et dokument som er utkommet i et saavidt stort oplag som dette, og hvorpaa der ikke engang, saavidt jeg har set, har været trykt det sedvanlige ord "hemmelig" saa skulde jeg tenke mig, at smarte internationale kjøpere nok fik fat i dette dokument, og da hadde vi intet vundet ved ikke at offentliggjøre det. Vi hadde tvertimot paa en maate skadet, idet vi derved hadde latt som om vi trodde det var ting som kunde skade forhandlingerne. Ut fra alle disse betraktninger som jeg gjør mig selv, er jeg kommet til det resultat, at jeg helst saa det hele offentliggjort. Dertil kommer den virkning som det har indadtil her i landet - hvor det jo ogsaa er en masse mennesker som interesserer sig for dette spørsmaal. Selv om resumeet er noksaa utførlig, og selvom man trygt kunde si at intet var stukket under stol av det som virkelig hadde interesse, saa vilde lett mange som er interessert i disse ting og spendt venter paa at denne sak skal forelegges offentligheten tro, at der nu skjules av Stortinget ting, som egentlig almenheten burde kjenne. Og den mistankeliggjørelse som let følger hak i hæl med den slags store kommissjoners arbeide som det her er tale om, vil ogsaa kunne skade, saa jeg er glad over, at præsidentskapet har fremsat dette forslag. Og i tillit til at der ikke skulde være ting som er av den art at man bestemt maa fraraade offentliggjørelse, stemmer jeg for præsidentskapets forslag.

Nu, med hensyn til Stortingets behandling av denne sak, er det vel saa, at Stortinget nu, da saken engang er offentliggjort og oversendt det, paa en eller anden maate maa ta en beslutning, og det er jo vanskelig for Stortinget som ikke har lest denne sak, allerede idag at ta en beslutning. Det beslutter at offentliggjøre saken, men dermed har ikke Stortinget behandlet den oversendte sak. At sende den til en komité, ja, det er jo den almindelige maate, og det er meget som taler for det, og der er ogsaa meget som taler for at den sendes til protokolkomiteen. Men jeg vil gjøre præsidenten opmerksom paa, at saavidt jeg kjenner formalia, maa det gjøres paa den maate at Stortinget sender saken til Odelstinget. Ja jeg hører nu at forslaget gaar ut paa at sende den til Odelstinget. Spørsmålet var imidlertid om man ikke burde vente litt med det, indtil man hadde faat sat sig litt ind i saken. Jeg forstod præsident Lykke slik, at saken i virkeligheten ligger saaledes an, at denne store og alsidig sammensatte komité, som med meget store omkostninger for landet har været i arbeide i 1 1/2 aar, og som vistnok samvittighetsfuldt og alsidig har behandlet den, i virkeligheten har gjort op en dom over det som foreligger her. Den har gjentagne ganger staat i forbindelse med paatalemyndigheten og paatalemyndigheten med den, for at undersøke om der var ting som burde og skulde sendes til paatalemyndigheten, og resultatet er blit det, at for

øieblikket foreligger der ikke ting i denne komiteindstilling som er egnet for paatalemyndigheten. Under disse omstendigheter spør jeg mig selv, om ikke kanskje det riktigste vilde være at Stortinget ventet litt før det traf avgjørelse om det spørsmaal, hvorvidt saken skal sendes til en komité, eller om Stortinget skal følge det som er præsident Lykkes mening, simpelthen at si, at saken foranlediger intet videre skridt fra Stortingets side. Imidlertid er det jo altid en viss tilfredsstillelse at faa den sendt over til en komité fordi man jo med rette ræsonnerer slik, at en komité, nettop i egenskap av komité, lettere og bedre vil kunne studere disse ting end det hele Storting, og komiteen vil da faa avgjøre om denne sak er av den art, at den krever videre forføining fra Stortingets side, eller om man kan la det bero med det som nu foreligger. Jeg mener, at alt som kan tjene til at berolige stemningen i disse spørsmaal, alt som kan vise at Stortinget ikke har villet stikke noget under stol, men derimot har villet at alt skulde utredes saa utførlig og alsidig som mulig, det bør gjøres. Jeg akter ikke, hvis det forslag fastholdes at saken oversendes Odelstinget, at stemme mot det; men personlig hadde jeg kanskje helst set at man hadde utsat sakens behandling nogen tid, forat vi kunde studert paa den og kanskje hat mere oversigt over om det nu var riktig at sende den til en komite eller ei.

Præsidenten: Hr. Getz hev gjort sovore framlegg:

"I.

Det av bureauchef Lassen utarbeidede resumé offentliggjøres straks.

II.

Saken dokumenter oversendes Odelstinget."

Krogh: Den maate, hvorpaa denne sak er behandlet saavel fra regjeringens som fra Stortingets præsidentskaps side, er meget bemerkelsesværdig. Det er jo glædelig at se, at præsidentskapet befinner sig paa tilbaketog i denne sak nu; men jeg vil ikke undlate at bemerke, at den frist, som præsidentskapet har git Stortingets medlemmer til at sætte sig ind i denne sak, førend den skulde forelægges for Stortinget til eventuel endelig behandling, den frist var sat saa knap, at der visselig ikke findes 10 personer her i denne sal - utenom præsidentskapet - som i øieblikket paa grundlag av dokumenterne virkelig kan gjøre sig op en mening om selve saken. Det ser derfor ut, som det har været præsidentskapets mening formelig at voldta Stortinget og finde en maate til at bringe denne sak ut av verden paa, uten at Stortinget selv skulde ha anledning til at sætte sig ind i saken. Det har jo ogsaa fra præsidentens side været fremholdt, at man i denne sak skulde la det gaa den jevne gang. Naar regjeringsprotokollene engang kom til protokolkomiteen, saa skulde da spørsmålet om regjeringens forhold til minister Eyde granskes, om 1/2 aar eller 1 aar, eller hvor lang tid det kunde være, skulde saken granskes av protokolkomiteen, og det hele skulde likesom begraves ved at man bare fæstet sig ved en

liten detalj og lot det hele gaa den vanlige maskinmæssige gang. Jeg tror ikke, det vilde være heldig, om vi slog ind paa den vei. For det første vilde man ved at følge den vei at la saken bare gaa gjennom regjeringsprotokollerne til protokolkomiteen ikke faa saken op i hele sin bredde. Det maa nødvendigvis være paa grundlag av selve kommissionsindstillingen, at Stortinget maa fatte en eller anden avgjørelse. Det har fra formanden i protokolkomiteen været hævdet, at protokolkomiteen vil ha meget vanskelig for at sætte sig ind i denne sak i en forholdsvis kort tid og kunne fremkomme med en indstilling, og jeg tror ogsaa, at slik som denne sak ligger an, er det ikke bare regjeringens handlinger, som her skal granskes, men det er overhodet de handlinger som er gjort av folk i fremtrædende offentlige stillinger. Jeg tror det vilde være rigtigere, om man nedsatte en specialkomite til at bedømme disse ting, til at sætte sig ind i sakerne og komme med en indstilling paa helt frit grundlag til Stortinget. Jeg synes ogsaa, at det er en litt rar fremgangsmaate, om Stortinget skal gaa hen og oversende denne sak til Odelstinget, og Odelstinget saa bestemme om denne skal oversendes til protokolkomiteen eller ei. Jeg tror, vi vil kunne faa en hurtigere, grundigere, en mere alsidig og betryggende behandling, hvis Stortinget beslutter at nedsætte en specialkomite til dette. Jeg tillater mig derfor at fremsætte forslag for Stortinget om, at "nikkelkommissionens beretning oversendes en specialkomite, som blir at opnævne av valgkomiteen." Naar jeg ønsker, at der skal nedsættes en specialkomite, saa er det fordi der ved siden av det, som forekommer i kommissionens beretning, ogsaa er andre forhold, som bør granskes en smule, nemlig de dispositioner som der har været truffet fra de herrers side, som der er rettet temmelig alvorlige anker imot i denne kommissionsberetning, de dispositioner som der fra disse herrers side er truffet overfor dem, som har foranlediget at nikkelkommissionen overhodet blev nedsat. Ogsaa det forhold, som ikke, saavidt jeg har set, har været berørt av kommissionen, bør Stortinget sætte sig nøie ind i, idet det kan gi en værdifuld karakteristik av den moralske gehalt hos de personer, det her gjælder. Almenheten har et sterkt indtryk av, at man i denne sak har forsøkt at dække over ting og eventuelt ogsaa stikke ting under stol; derfor er det nødvendig at der kommer fuld klarhet over disse forhold. Likeledes tror jeg, at det er et almindelig krav hos almenheten, at man her ikke alene maa nøie sig med en offentlig moralsk dom over de personer, som paa en letsindig maate har sat store norske værdier paa spil, men at det ogsaa gjælder at kunne bedømme, hvorvidt den slags forhold her i landet skal trække noget retslig ansvar efter sig. Det er ikke nok, at en tilfældig statsadvokat i et enkelt spørsmaal i saken uttaler, at han ikke finder nogen foranledning til i det enkelte punkt at reise nogen tiltale. Vi maa kræve, at norsk domstol skal prøve forholdene, og hvis en norsk domstol skulde finde, at der ved de forhold, som her er kommet frem, ikke er noget at bemerke, ja, da bør Stortinget opta til overveielse, om det ikke er feil og huller

i vor lovgivning, naar den slags skal kunne gaa aldeles upaataalt hen.

Presidenten refererte Kroghs forslag.

Gjøstein: Debatten har Gud skje lov begynt aa skape nogen klarhet. Jeg forstaar det iallfall saa at vi er kommet bort fra det som var president Lykkes første tanke, aa offentliggjøre minst mulig og etterpaa ikke gjøre nogen verdens ting. Vi er kommet fra det, og det er jeg meget glad for. Det har ikke vært nogen hovedsak for mig aa snakke om hvordan det skal offentliggjøres; jeg begynte med aa si at hvis det paa nogen maate kunde skade, kunde man gjerne ta et resumé, men det var ikke hovedsaken for mig. Men en tid saa det ut her under debatten, som om spørsmålet om offentliggjørelse stod i motsetningsforhold til hvad Stortinget forøvrig skal gjøre, og det er selvsagt uriktig. Stortinget plikter i alle tilfeller aa foreta sig noget i anledning av denne sak. Hvad Stortinget vil offentliggjøre her, det er en sak for sig. Jeg er enig i den betraktning som er kommet frem og som statsministeren sterkest fremholdt, at det bare vil skade aa offentliggjøre noget; vi bør offentliggjøre alt, og da det ogsaa fra kyndig hold er sagt at det ikke kan skade, og da jo vedkommende selv kjenner de vanskeligheter ved offentligjørelsen som kunde skade, ja saa anser jeg den sak for oplagt. Men med hensyn til den videre fremgangsmaate saa plikter Stortinget aa uttale sig og gjøre noget. Jeg hadde ikke lyst til aa fremsette noget forslag, da jeg ikke ønsket aa ta saken ut av presidentskapets hender, men jeg antydet baade spesialkomite og jeg antydet protokollkomiteen. Jeg har det inntrykk at protokollkomiteen er det som har lettest for aa gaa igjennem, og jeg akter derfor aa stemme for det forslag som hr. Getz har fremsatt, nemlig at saken oversendes Odelstinget. Jeg tror imidlertid at det er en litt for haardkøkt opfatning, dette at Stortinget ikke kan oversende en sak til protokollkomiteen. Oversender Stortinget en sak til protokollkomiteen, ja saa er vedkommende protokollkomite en komite for Stortinget, og dermed er den sak i orden. Jeg forstaar dog ikke at man kan ha noget imot at saken skal oversendes Odelstinget, og jeg vil anbefale det. Jeg gaar ut fra, at ved det som nu i denne debatt er ført frem om saken, vil det bli full offentliggjørelse, og Stortinget vil faa saken inngaaende behandlet og ved tid og leilighet avgi den uttalelse som denne sak gir anledning til, og da er jeg fornøiet.

Mellbye: Jeg hadde egentlig forlangt ordet for aa støtte president Lykkes forslag. Jeg synes i likhet med hr. Getz, og som jeg forstod ogsaa hr. Mowinckel, at naar det her er foretatt et resumé av en saadan mann som byraachef Lassen, og protokollkomiteen nu har anledning til aa sammenligne det med originalen og se om noget var utelatt, saa er det ganske urimelig her aa ha den minste betenkelighet ved aa offentliggjøre dette resumé, hvis man altsaa har grunn til aa tro at den fulle offentliggjørelse kunde skade vaare

økonomiske interesser. Jeg synes virkelig at vi kunde ha den tillid til vaart presidentskap at vi kunde gjøre det. Naar nu imidlertid president Lykke har tatt sitt forslag tilbake og mener at det kan gaa an aa gaa til full offentliggjørelse, saa er jo selvfølgelig det det beste; for det er jo slik som det har vært sagt, at ute i almenheten tror man at det har vært gjort forsøk paa aa dekke over. Men jeg er som hr. Mowinckel overmaade bange for at det kan skade vaare økonomiske interesser, saa jeg synes vi skal være mest mulig forsiktige paa det omraade. Hvad den videre behandling angaar, saa har jeg ikke hatt anledning til aa lese gjennom nikkellkommissjonens betenkning; men det er vel det rette at den gaar til Odelstinget, og det har jo dessuten den fordel at vi da faar nogen tid til aa sette oss inn i saken, og at Odelstinget da kan treffe bestemmelse om saken eventuelt skal sendes til protokollkomiteen.

J. E. Mowinckel: Jeg er selv debenture-eier i dette ulyksalige selskap, og har ingensomhelst grunn til ikke aa være med paa, at de der eventuelt har forsyndet sig, skal forfølges og straffes. Men da jeg ikke har hatt anledning til aa lese en eneste linje av innberetningen, og da det er oplyst at offentliggjørelsen muligens kan skade store økonomiske interesser i landet, saa anser jeg det nærmest for landsskadelig nu aa la kommissjonsinnstillingen offentliggjøre. Der bør efter min mening ikke gives anledning til aa lave et sensasjonsnummer av denne sak nu. Der var antydnet at omtalen i innstillingen av kjøperens egne gruber var det punkt som kunde tenkes aa vanskeliggjøre forhandlingene, men der er ogsaa falt uttalelser siden i denne sal og fra denne plass om at det forhold vel ikke skulde ha nogen betydning. Jo, det er nettop det forhold som har betydning. Det er jo ganske klart, at hvis det i et offentlig dokument fremkommer en kritikk over deres eiendom, som eventuelt skal kjøpe vaar eiendom, saa er det egnet til aa vanskeliggjøre forhandlingene; ti vi maa vel som fornuftige mennesker gaa ut fra at de folk som nu eier disse mindreverdige gruber, gjerne vil bli av med dem. Jeg spør da om det kan tenkes aa gjøre salget av vaare gruber lettere at vi setter kjøperens gruber ned i verdi i et offentlig dokument. Jeg maa paa det innstendigste anmode om at forsamlingen beslutter sig til ikke aa offentliggjøre denne innstilling for tiden, men at den oversendes til Odelstinget og protokollkomiteen. Den kommer nok igjen.

Nersten: Eg hev den tvilsame fyremun aa vera nettupp fraa den landslut som har faatt dei økonomiske samanbrot helst som fylgje av den verksemd og dei transaksjonar som dette store selskapet som me diskuterar her i kveld, har faatt til. Eg hev dessutan havt den tvilsame hugnaden aa vere med paa aa maatta oppløysa den største banken me hadde paa Sørlandet, nettupp som fylgje av transaksjonane fraa det same selskap. Dertil-med har eg havt den likso tvilsame fordel aa vere med i industriselskap som har havt uhorveleg vanskeleg for - ja ein kann segje det har vore umogleg for dei - aa skaffe pengar, nettupp paa grunn av dette samanbrotet. Eg har òg vore med og

set korleis det har vore umogleg for bønder i upplandet aa faa umsett skogen sin, etter at det hadde blaase ned 40-50 000 tylfter last, paa grunn av banktilhøvi i Kristiansand. Eg hev stade denne saki paa ymse umraade nærare enn ei rekkja av dei herrane som har tala i kveld, og eg kjenner dei økonomiske tilhøvi der nede i alle fall paa mange umraade vel so grundigt som mest nokon annan representant for Sørlandet. Eg vil difor segje at eg synest det er det einaste rette, det som presidentskapet har raadt til, nemleg full offentleggjering. Eg har etter evna gjenomgaatt denne utgreidinga, med di eg kjende meg skyldig til aa gjere det naar saka skulde fyre i Stortinget i dag. Eg er ikkje einig med hr. Getz naar han helst vil late vera aa offentleggjere det som staar paa s. 104 og utetter, - eg gaar ut ifraa at han daa sikter til Hybinettes rapport og det som fylgjer. Eg meiner at soleis som det ligg til, vil visseleg dei herrar og dette selskap yver i Kanada likevel bli kjende med dette, endaa um me utelèt det, so eg trur ikkje det har noko praktisk verd. Og so skal me hugse ein ting, og det er at det slett ikkje berre er debenture-eigarane sine interessar det gjeld her, spursmaalet har ei mykje større vidd. Det gjeld um ein for framtida over store landsluter kann tryggje seg imot slike transaksjoner og slik framferd som her er vist. Difor vil eg for min part røyste for presidentskapet sitt framlegg um full offentleggjering, og dinæst vil eg røysta for hr. Kroghs framlegg um aa velje ei spesialnemnd. Dersom dette framlegget ikkje var kome fram, vilde eg ha røysta for hr. Getz sitt framlegg um oversending til Odelstinget; men eg held det siste framlegget for betre.

Ameln: Jeg har det indtryk at en række talere, - og endnu flere av dem som ikke har forlangt ordet - har svært litet kjendskap til denne sak, saa jeg synes det er noksaa ubetryggende at Stortinget paa denne maate skal beslutte hvilke linjer der skal befølges. Selv præsidentskapet synes ikke egentlig at ha fuldt fast grund under føtterne med hensyn til sin stilling, naar det nu har gjort en frontforandring her. Under disse omstændigheder skulde jeg nærmest være tilbøilig til at antyde et utsættelsesforslag, og at man henstiller til Stortingets medlemmer at de sætter sig ind i saken, saa de kan diskutere den. Jeg er enig i at Stortinget har faat sig denne store sak forelagt med meget kort varsel. Det begyndte saa idyllisk med en vekselsang mellem præsidenterne Lykke og Tveiten, men det tok en brat ende med idyllen.

Med hensyn til offentliggjørelse tror jeg ikke Stortingets flertal har nogensomhelst berettiget mening om, hvad der er rigtig og hvad der er forsigtig, saa jeg tror det forsigtigste for Stortinget er at det ikke tar noget standpunkt. Jeg synes præsidentskapet har ført saken ind i et skjevt spor ved at komme og si, at vi anbefaler offentliggjørelse av et resumé, som næsten ikke noget menneske i salen har set. Naar det er paa det rene at saken kommer til protokolkomiteen, fordi minister Eyde var offentlig tjenestemand, synes jeg det er det eneste rigtige at man lar

hele saken gaa den vei. Ellers vil man oppleve, f.ex. efter hr. Kroghs forslag, at protokolkomiteen med hr. Schei i spidsen behandler saken forsaavidt angaar minister Eyde, og siger at det er ikke Eyde som har gjort feil, det er de andre, og saa kommer kanskje denne specialkomite til det motsatte resultat, og siger at de andre er forholdsvis bra folk, men Eyde har gjort feil. Det forekommer mig at saken bør gaa til Odelstinget eller protokolkomiteen, og da kan Odelstinget henstille til protokolkomiteen at paaskynde saken. Da vil jeg ogsaa anse det heldigst at man overlater til protokolkomiteen at offentliggjøre saken i den utstrækning den finder det rigtig. Det egner sig ikke til behandling i en forsamling paa 150 mennesker, hvorav 135 kanskje ikke har læst dokumenterne, at avgjøre hvad der skal offentliggjøres. Jeg har læst dokumenterne, men dette spørsmaal om offentliggjørelse berører mange andre ting utenfor disse dokumenter. Jeg vil altsaa henstille at man sender saken til Odelstinget, idet man da gik ut fra at Odelstinget, efter de uttalelser som er faldt, selvsagt vilde sende den til protokolkomiteen og anmode komiteen om hurtig behandling.

Jeg maa ogsaa ta avstand fra en uttalelse av hr. Mowinckel, - jeg ber præsidenten undskylde at jeg befatter mig med hr. Mowinckel, - men det gaar ikke an at si at man godt kan offentliggjøre disse dokumenter, fordi hemmelige dokumenter i Stortinget allikevel siver ut, naar det er nogen som har interesse av at kjende dem. Da kunde man jo ogsaa offentliggjøre hele Grønlandssaken og alle andre store hemmeligheter som vi ligger og ruger paa nu. Det er den slags argumenter som siger alt og ingenting, og det er den slags det ikke er heldig at komme frem med. Men jeg vil henstille at man tar disse forskjellige forslag tilbake, som her er fremkommet som stemningsutbrud fra enkelte repræsentanter, som mere eller mindre ikke har sat sig ind i saken.

Spangelo: Præsidentskapets mening var oprindelig den, at der kun skulde offentliggjøres et resumé. Hvad der er passeret siden vi besluttet det i præsidentskapet og til nu, da det hele skal offentliggjøres, det kjender jeg ikke til, for jeg har været fraværende paa grund av sykdom. For mig staar det slik, at det er overordentlig tvilsomt om man nu skal gaa til hel offentliggjørelse; men efter de uttalelser som jeg har hørt statsministeren komme med, kan jeg for mit vedkommende ogsaa gaa med paa det. Med hensyn til den videre behandlingsmaate er det foreslaat, at saken skal sendes til en specialkomite, opnævnt av valgkomiteen. Det tror jeg ikke vi skal indlate os paa. Specialkomite, - det var nikkelkommissionen det, og i den sat der folk av alle politiske partier; det var en specialkomite. Skal man nu uttale sig om den videre behandling, da mener jeg den rette behandling er at saken gaar til protokolkomiteen, og dit kommer den uvægerlig engang av sig selv allikevel. Efter nikkelkommissionens indberetning foreligger der ikke nogen regjeringshandling som skal ind for protokolkomiteen, absolut ikke, men siden er der foretat en regjeringshandling, som protokolkomiteen faar anledning til at se paa, og det er

forholdet overfor sendeman Eyde; det kommer til protokolkomiteen. Og naar det nu engang kommer dit allikevel, saa synes jeg det er det mest rigtige og mest praktiske, at saken nu gaar direkte til Odelstinget og derfra til protokolkomiteen. Jeg kan ikke anbefale at man indlater sig paa en ny specialkomite, efterat nikkelkommissionen har sittet sammen baade aar og dag, og har nedlagt et meget betydelig arbeide.

Lykke: I tilslutning til præsident Spangelo vil jeg si, at hvis man i det hele tat skal sende denne sak over til nogen av Stortingets organer, er det selvfølgelig det eneste naturlige at sende den gjennom Odelstinget til protokolkomiteen, og det kunde være et meget stort spørsmål om man ikke burde vælge den fremgangsmaate som er foreslaat av hr. Getz, at man foreløbig nøier sig med et resumé, og at protokolkomiteen senere avgjør hvorvidt det hele skal offentliggjøres. Man bebreider præsidentskapet at det her ikke har hat noget standpunkt. Jeg tør forsikre de ærede repræsentanter, at denne sak er saa uhyre vanskelig at det er umulig for en mand at si, hvad der kan skade eller ikke skade. Mit indtryk er, som jeg før har git uttryk for, at sat vi her og kunde se helt forretningsmæssig paa saken, da var det ikke skygge av tvil hos mig om, at jeg ikke vilde offentliggjøre et bokstav i denne sak. Men det som er trængt i forgrunden, er spørsmålet om visse personers forhold til denne sak, som later til at være av stor interesse for offentligheten, og da at holde tilbake en offentliggjørelse av de forhold, det mener jeg kan gi anledning til skumlerier om at man vil dække, beskytte o.s.v., og saa længe blev det her fra enkelte repræsentanters side drevet paa med dette, at vi vilde dække vedkommende, saa jeg tilslut i ren fortvilelse sa at jeg overtar intet ansvar for hvad der gjøres, men jeg skal ta mit forslag tilbake, og saa faar Stortinget avgjøre saken. Det blev sagt av herrerne Mowinckel og Mellbye, at det var beroligende at jeg som hadde læst sakens dokumenter, kunde anbefale offentliggjørelse nu. Det er feil. Mit principale standpunkt er ingen offentliggjørelse; men skal det nu offentliggjøres noget, saa vil jeg si at et resumé er bedre. Statsministeren mener at det hele bør offentliggjøres. Der staar altsaa to meninger mot hverandre. Man faar sandelig her tænke paa at denne sak er saavidt vidtløftig, at det er ikke saa godt selv for præsidentskapet at si absolut hvad Stortinget bør gjøre. Mit indtryk er, at skal saken først til et av Stortingets organer, er det eneste naturlige at protokolkomiteen faar den. At nedsætte en specialkomite, efterat der har arbeidet en specialkomite med denne sak i aarevis, det er jo ganske latterlig.

Getz: Jeg maa fastholde mit forslag, at man for tiden kun offentliggjør det resumé som er utarbeidet av nikkelkommissionens sekretær, bureauchef Lassen. Jeg kjender bureauchef Lassen saa godt, at jeg vet at det han har utarbeidet, er yderst samvittighetsfuldt og fuldstændig utarbeidet, og naar direktør Holmsen har gaat god for at det

indeholder, hva kommissionen mener og hvad han mener det bør og kan indeholde for tiden, saa mener jeg det maa være tilstrækkelig ogsaa for os. Hvis det forslag ikke blir vedtat, maa jeg for tiden stemme imot enhver offentliggjørelse, fordi jeg, efterat ha læst igjennem dette dokument, personlig vil anse det for ganske uforsvarlig av Stortinget at beslutte idag, at det hele dokument skal offentliggjøres. Jeg tør ikke være med paa det, fordi jeg mener man kan skade berettigede interesser, uten at man overhovedet gavner nogen eller nogetsomhelst. Jeg vil ogsaa fastholde mit forslag, at saken gaar til Odelstinget for at oversendes protokolkomiteen. Jeg anser ikke spørsmålet for at være særlig stort, jeg anser det mere for at være et hensigtsmæssighetsspørsmaal. Jeg mener, at naar minister Eydes forhold og regjeringens erklæring skal granskes av protokolkomiteen, er det rimelig at denne sak sees helt i sin sammenheng og ikke behandles av to forskjellige komiteer. Likeoverfor hr. Ameln vil jeg si, at hvis jeg var hr. Ameln, vilde jeg ikke tale om andre repræsentanters "stemningsutbrud".

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg bad om ordet i anledning av forslaget om nedsættelse av en specialkomite. Det vil jeg ikke stemme for. Der har jo været nedsat en specialkomite, alsidig sammensat, som har arbeidet med denne sak meget utførlig og indgaaende, og det er da litet rimelig at der nedsættes en ny specialkomite. Det er denne specialkomites indstilling, forslag, utredning, som Stortinget nu faar med at gjøre, og det er det rimeligste at det gaar den vei som det er foreslaat, nemlig til Odelstinget. Jeg vil altsaa stemme for forslaget om at saken oversendes Odelstinget.

Statsminister Berge: Jeg behøvet igrunnen ikke at blande mig op i denne debat, som angaar hvorledes Stortinget skal ordne sig med saken; men jeg er vist blit misforstaat i mine uttalelser isted. Hvad jeg vilde ha sagt da, det var, at jeg var ængstelig for en delvis offentliggjørelse og ikke den hele; men stod jeg frit og kunde jeg handle ut fra mit syn paa saken og hvorledes den burde behandles, saa sluttet jeg mig helt til hr. Lykke: Ingen offentliggjørelse. Det mener jeg kan maaske gavne saken - en offentliggjørelse kan skade, det vet man ikke. Men beslutter Stortinget sig til at offentliggjøre saken, saa vil jeg anbefale, at den offentliggjøres i sin helhet og ikke delvis - helst saa jeg, at intet blev offentliggjort for tiden.

Svensen (Kr.sand): Den diskussion som har fundet sted, efterat jeg hadde ordet isted, har for mig bekræftet, at den opfatning jeg hadde fra begyndelsen av, igrunnen er den rigtige, og jeg tror, det var uheldig, at hr. Lykke tok tilbake sit forslag. Jeg for min del maa derfor stemme for det forslag, som er fremsat av hr. Getz; og skulde præsidentskapets forslag om fuld offentliggjørelse komme til avgjørelse idag, da maa jeg forbeholde mig anledning til at fremsætte et utsættelsesforslag. Det er sagt omtrent av alle - og det er ingen som har motsagt det - at det er yderst faa av

Stortingets røpresentanter, som har hat anledning til at gjennemlase indstillingen, og da at delta i en saadan votering og overta det ansvar, synes jeg ikke er riktig. Da faar vi heller utsatte saken nogen dage og ta den frem til ny behandling.

A. Holmboe: Jeg har oplevet mange stadier i denne sak. Dengang da først præsidentskapets forslag forelaa var jeg av den opfatning, at eftersom jeg og mange med mig ikke hadde hat anledning til at læse sakens dokumenter, saa var det umulig for os at ta standpunkt til det spørsmaal, om saken burde offentliggjøres nu eller ikke; for der er en risiko ved at offentliggjøre det hele, og der er ogsaa en ikke ubetydelig risiko ved at offentliggjøre bare en del av kommissionens indstilling. Men jeg sa til mig selv, at hvis præsidentskapet vil ta ansvaret for, i hvilken utstrækning saken bør offentliggjøres, saa er jeg i tillid til præsidentskapet villig til at gi det en bemyndigelse til at fatte beslutning. Jeg gaar nemlig ut fra, at præsidentskapet har sat sig ind i saken, og hvis det finder, at saken bør offentliggjøres i sin helhet - vel, saa lad det fatte den beslutning; men det skal være paa præsidentskapets eget ansvar. Nu siger imidlertid præsidentskapet - det er formodentlig præsidentskapet som taler gjennom hr. Lykke - at det vil aldeles ikke ta det ansvar paa sig. Tvertimot er præsident Lykke av den opfatning, at det ikke bør offentliggjøres. Da kommer jeg for mit vedkommende i fuldstendig vildrede, og da forstaar jeg ikke, hvordan Stortinget, hvorav størsteparten av medlemmerne ikke har gjort sig bekjendt med saken, kan gaa hen idag og fatte beslutning om offentliggjørelse. Det forstaar jeg ikke. Jeg mener altsaa, at siden det er en riktig behandling av saken, saavidt jeg forstaar, at oversende den til odelstinget til videre behandling, saa bør det videre paaligge odelstinget efter behandling i protokolkomiteen eller ved protokolkomiteen at bestemme, i hvilken grad saken skal offentliggjøres. Stortinget paatar sig et overordentlig stort ansvar her idag, hvis det fatter en beslutning. Jeg mener altsaa, at vi her idag bør ret og slet oversende saken til odelstinget og intet videre.

Presidenten: Med umsyn til det som den siste vyrde talaren sa um presidentskapet, vil eg som medlem av dette segja, at me bed oss fritekne for aa taka noko serskilt ansvar. Me tek paa oss same ansvaret som ein og kvar medlem av denne forsamling, korkje meir eller mindre.

Spangelo: Jeg er nærmest tilbøielig til at være enig med den sidste arede taler, hr. Holmboe. Jeg tror, det er mange av Stortingets medlemmer, som ikke har synderlig rede paa saken; men alle føler, at der er et vist ansvar ved den maate, hvorpaa den nu skal behandles. Der kan være ansvar ved at la være at offentliggjøre, og der kan være ansvar ved det motsatte. Jeg skulde da tro, at det kunde være rigtig, at vi sendte saken til odelstinget, og odelstinget sendte den til protokolkomiteen, og saa fik den komme med sin indstilling og

uttalelse angaaende offentliggjørelse, enten i sin helhet eller ikke. Det vil være det forsigtigste og det rigtigste ogsaa kanske.

Blakstad: Jeg er ogsaa nærmest kommet til det samme resultat som hr. Holmboe. Der har været talt om, at der kan gjøres skade, hvis man offentliggjør det hele. Da maa jeg uvilkaarlig spørge mig selv: Hvis der kan gjøres skade, saa kan der vel ogsaa gjøres erstatningsansvar gjældende? Det er der vel ikke tvil om. Jeg har aldrig lært noget andet, end at hvis jeg gjør nogen nogen skade, saa faar jeg være ansvarlig for det. Jeg vet ikke, hvori skaden bestaar, for jeg har ikke læst dokumenterne, men der snakkes her om, at der kan gjøres skade med hensyn til sakernes salg, og gjøres der skade, kan der ogsaa gjøres ansvar gjældende. Jeg for min del vil ikke paata mig det ansvar. Den eneste rigtige fremgangsmaate er, at saken gjennom odelstinget oversendes til protokolkomiteen, saa faar den efterat ha gransket saken si os, hvad der skal offentliggjøres, og hvad der ikke skal offentliggjøres, eller om det hele skal offentliggjøres. Jeg holder mig til det gamle ordsprog: Bedre før vår en efter snar.

Belland: Eg er einig med deim som hev sagt, at det er vanskeleg for Stortinget aa taka standpunkt i dag til dei ymse spursmaal som er uppe her, naar det gjeld fyrehavingi av denne saki. Det er vanskeleg ogso av den grunn at det er ikkje mange dagar sidan at me fekk desse dokumenti tilsende, og me veit at Stortinget hev halde paa med ei stor sak, den store jarnbanepleanen nemleg, og det hev vore lite høve for representantane til aa lesa desse dokumenti. Eg skulde tru at det kunde vera meining i at den vidare fyrehaving av saki vart utsett, og at saki vert teki upp i eit seinare stortingsmøte, so representantane kunde faa tid til aa lesa det igjenom og verta meir klaare yver spursmaalet um heil eller delvis offentleggjering, um saki skal sendast til ei spesialnemnd eller til odelsting og vidare til protokollnemndi. Dersom det kjem eit framlegg um aa utsetja saki for aa ha ho fyre i eit seinare stortingsmøte, vil eg, soleis som alt ligg til, røysta for det. Dersom eg ikkje fær nokon studnad av nokon for den tanken, vil eg likevel ikkje taka upp noko framlegg.

Presidenten: Det ligg fyre desse framleggi: Det framlegg som hr. Hornsrud hev gjort, og som presidentskapet hev teke upp: Stortinget beslutter at nikkelkommissjonens innberetning offentliggjøres i sin helhet snarest mulig.

So hev hr. Getz eit framlegg som lyder so:

I. Det av byraasjef Lassen utarbeidede resumé offentliggjøres straks.

II. Sakens dokumenter oversendes Odelstinget.

Hr. Kroghs framlegg lyder: Nikkelkommissjonens innstilling oversendes en spesialkomite paa 7 medlemmer som blir aa opnevne av valgkomiteen.

Presidenten meiner at det kann røystast alternativt millom presidentskapet sitt framlegg og Getz's framlegg under

I. Dinæst yver hr. Getz's framlegg under II og yver hr. Kroghs framlegg.

Eg vil som representant opplysa at eg for mitt vedkomande røystar for hr. Getz's framlegg under II.

Ameln: Det kan nok være bra med alternative voteringer, men der maa være en viss grense. Der er en rekke talere som har sagt at de ikke fortiden ønsker aa stemme for offentliggjørelse i nogen form. Jeg ser i Getz's forslag under II et selvstendig forslag. Jeg vil stemme for det forslag, og jeg mener da, det blir odelstinget og protokolkomiteen som paa eget ansvar faar avgjøre spørsmålet om offentliggjørelse. Der maa stemmes over de 2 forslag særskilt, da der er dem som vil stemme mot begge.

Hornsrud: Jeg vil anmode presidenten om aa etterkomme hr. Amelns henstilling om ikke at foreta alternativ votering.

Presidenten: Naar det er representantar som vil røysta imot baae framleggi, maa det sjølvsagt røystast serskilt. Fyrst vert daa aa røysta yver presidentskapet sitt som det vidastgangande.

Votering:

1. Presidentskapets forslag blev med 81 stemmer ikke bifalt.
2. Getz's forslag under I blev med 72 mot 68 st. ikke bifalt.

Presidenten: Presidenten gjer no framlegg um at ein tek alternativ votering millom Getz's framlegg under II og Kroghs framlegg.

Nersten: Eg for min part vil røyste for hr. Getz framlegg subsidiært, dersom hr. Kroghs framlegg skulde falle, so eg vil bede um at voteringsmaaten vert skipa soleis at eg faar høve til det.

Ameln: Det er ganske overflødig, for hvis hr. Nersten ikke faar sitt principale standpunkt vedtatt, er hans subsidiære standpunkt sikret.

Nersten: Det vil daa lett kunne gaa som fyrre gongen at alt saman er nedrøysta; her synest vera stemning for det.

Spangelo: Forutsetningen er at nikkelsaken fremdeles behandles som hemmelig, det gaar jeg ut fra.

Presidenten: Under desse umstendi meiner presidenten at det fyrst bør røystast yver Getz's framlegg under II: Sakens dokumenter oversendes Odelstinget.

Wrangell: Der maa absolutt voteres alternativt her, ellers kan man risikere at begge forslag forkastes.

Presidenten: Det var presidenten si meining òg, men det vart gjort motmæle imot det, maa-vita.

Joh. Ludw. Mowinckel: Presidenten skal fastholde sitt forslag om alternativ votering, det er absolutt det rette.

Votering:

Ved alternativ votering mellom Getz's forslag under II - sakens dokumenter oversendes odelstinget - og Kroghs forslag - nikkellkommissjonens innstilling oversendes en spesialkomite paa 7 medlemmer, som blir aa opnevne av valgkomiteen - blev Getz's forslag bifalt mot 36 stemmer.

Presidenten: Etter det som er upplese og diskutera her, finn presidenten det rett at ikkje noko av dette bør offentleggjerast. Etter dei røystingar som er falne, ligg det no i Odelstinget sine hender aa fastsetja offentleggjering.

Getz: Kunde det ikke gaa an aa offentliggjøre at saken av Stortinget er oversendt odelstinget?

Presidenten: Det segjer svært lite det.

Getz: Det sier svært meget, det sier at Stortinget akter aa behandle saken videre. Jeg skal faa lov aa foreslaa at det blir meddelt offentligheten at saken er oversendt odelstinget.

Presidenten: Men med omsyn til det som er raadlagt um her, gjer presidenten framlegg um at det ikkje vert aa offentleggjera.

Hornsrud: Jeg tillater mig aa foreslaa at forhandlingene offentliggjøres.

Lykke: Jeg vil virkelig be hr. Hornsrud ta det forslag tilbake. Skal disse forhandlinger offentliggjøres, da sier jeg at vi kan akkurat like godt beslutte offentliggjørelse med en gang.

Hornsrud: Hr. Lykke kan stemme over det som han vil.

Lykke: Jeg synes hr. Hornsrud kunde tenke over forslaget før han fremsatte det.

Hornsrud: Det er vel gjennemtenkt.

Votering:

Presidentens forslag - forhandlingene blir ikke aa offentliggjøre - bifaltes mot 21 stemmer.

Presidenten: So hev me hr. Getz's framlegg um at det skal verta gjeve eit kommuniké til pressa, som gjeng ut paa at Stortinget hev vedteke at saki skal sendast til Odelstinget.

Votering:

Getz's forslag bifaldtes enstemmig.

Protokollen blev derefter oplæst uten at foranledige nogen bemerkning.

Præsidenten: Etter det som er sagt i fyremiddag, vil presidenten gjera framlegg um, at me held fram med stortingsmøtet for opne dører for um mogeleg aa verta ferdige med den aalmenne debatten um jarnbaneplanen.

J.E. Mowinckel: Jeg tillater mig at foreslaa, at vi ikke fortsætter forhandlingerne iaften; naar man har holdt paa i saa mange møter som nu, synes jeg man maa ha en aften fri.

Egede-Nissen: Jeg tillater mig at støtte præsidentens forslag. Jeg synes, det er meget prisværdig, at vi forsøker at komme tilende nu med den almindelige debat.

Præsidenten: Det er ikkje so svært mange innskrivne talarar, det er 2 paa ikkje avgrensa tid, 5 paa 10 min. og nokre paa 5 min. Det vilde vera ei stor vinning um me i morgon kunde taka paa med realitetsdebatten. So eg vilde telja til, at me no gjekk i gang med det vanlege stortingsmøtet til fyrehaving av resten av den aalmenne debatten.

J.E. Mowinckel: Hvis jeg ikke faar nogen støtte, tar jeg mit forslag tilbake.

Møtet hævet kl. 19.40.